~~$\mathcal{L} = k = 16$~~

RQ - 2 - 8

~~74.~~

~~$\mathcal{G} \cdot 2 \cdot 9$~~.

DE PONDERIBVS, ET PRETIIS VETERVM NVMMORVM, corumq; cum recentioribus collatione,

LIBER VNVS.

Authore EDOVARDO BRERewood: nuper in Collegio GRESSAMENSI *Londini*, *Astronomiæ* Professore.

LONDINI,
Apud *Ioannem Billium.*

1614.

HONORATISSIMO DOMINO, DOMINO THOMÆ EGERTONO Equiti aurato, *Baroni de Ellesmere*, *Magno* ANGLIAE Cancellario, & Cancellario Academiæ OXONIENSIS *Dignissimo, &c.*

IStiusmodi (Honoratissime Domine) est huius Libelli argumentum, quod merito parvi pendas, quis enim prudens & pius nummos ad-

miratur ? hæc ipsa tamen de Nummis commentatio est soboles olim fota, & enutrita in sinu benignæ illius Matris florentissimæ Academiæ Oxonienſis; cuius incolumitati tanta prudentia invigilas, cuius dignitati ex ardenti tuo affectu in literas, quibus à grauissimis occupationibus liber vnicè oblectaris, tam impense faues. Mater cum tuę dominationi sit adeo chara, confido sobolem, saltem Matris causa, haud fore penitus ingratam. Hac spe fretus, & pietate impulsus in charissimum meum Patruum, hunc eius posthumum tanti Patroni tutelæ ausus sum commendare; quam vt digneris præ-

præstare infantulo, orbato tam pio & docto parente, humilimè peto, & vna Deum optimum maximum vt dominationem tuam publico bono (quod adeo studiosè promovet) diu servet sospitem, & incolumem.

Vestræ dominationi

omni obsequio

humilimè devotus,

ROBERTVS BRERewood.

INDEX.

CAP. I.

DE Nummis Argenteis proprijs Iudeorum. Fol. 1.

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris fit mentio. fol. 7.

CAP. III.

De Nummis Aureis qui in vsu Iudæorũ. fol 8.

CAP. IIII.

De Summis Nummorum Hebræis. fol. 11.

CAP. V.

De Præcipuis quibusdam Nummorum Summis quarum in Libris sacris Mentio. fol. 13.

CAP. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à Dauide relicto Solomoni, pro Templi fabrica. f. 16.

CAP. VII.

De Veteribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo, de Argenteis & æreis. fol. 18.

CAP. VIII.

De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum. fol. 22.

CAP. IX.

De Summis Nummorum Græcis. fol. 25.

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris. fol. 28.

CAP XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo,

De

De initijs Nummorum apud Romanos. *fol.* 31.

CAP. XII.

De Æreis Romanorum Nummis. *fol.* 32.

CAP. XIII.

De Argenteis Romanorum Nummis. *fol.* 34.

CAP. XIIII.

De Aureis Romanorum Nummis. *fol.* 36.

CAP XV.

De Aureis Nummis post Imperij sedem Byzantium translatum. *fol.* 38.

CAP. XVI.

De Argenteis & æreis Nummis Imperij Byzantium translati. *fol.* 40.

CAP. XVII.

De Summis Nummorum Romanis. *fol.* 41.

CAP. XVIII.

De Sestertio. Et arte Romana, Numerandi per sestertios. *fol.* 42.

CAP. XIX.

Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio. *fol.* 44.

CAP. XX.

De Proportione Auri ad Argentum. *fol.* 48.

CAP. XXI.

De Auri & Argenti Pretijs. *fol.* 50.

CAP. XXII.

De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis. *fol.* 51.

CAP. XXIII.

De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum. *fol.* 55.

DE PONDERIBVS ET PRETIIS, VETERVM NVMMORVM.

AD quod Romani dixerunt 1°. Monetam, quod nota aliqua impressa certi moneret pretij, & 2°. Pecuniam, quod * Pecudis imagine olim signaretur: 3°. Nummus etiam appellatur, origine vt videtur [a] Græca, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστί, quod [b] ARISTOTELES de Græco vocabulo νόμισμα dixit, Nam & eo nomine Græcis, à lege qua instituitur, & χρῆμα ab vsu, nuncupatur.

* *Plin l.33.c.3 Plutarch. in Publicola.*

a *Pollux. l.9.c. de Talent.*
b *Arist. l.Ethic. 5.cap.8.*

CAP. I.

De Nummis Argenteis proprijs Iudæorum.

DE veterum itaque Nummorum ponderibus & potestate dicturus, incipiam a nummis Hebræorum: Illi vero nullum habuerunt proprium ex argento, præter Siclum & eius partes.

שקל

Shekel, altera facie vasculum ostendit quo Manna seruabatur in Sanctuario, cum hac perigraphe, *Shekel* ISRAELIS: altera, virgam AARONIS aflorescentem, cum inscriptione, Ieruſalem Sancta: Quæ sane ante Captiuitatem Babylonicam, antiquis Hebræis literis quas Samaritanas nunc vocant, expressa fuit: Post eam vero, Hebræis nouis, id est, Assyrijs seu Chaldæis: Characteres enim qui nunc sunt in Hebræorum vsu, atq; jam diu fuerunt ab EZRÆ temporibus, Assyriorum fuisse, * Iudæi ipsi haud diffitentur. Porrò, pondus Sicli exquisitè semuncia fuit; id est, drachmarum 4. vt [a] IOSEPHVS, HIERONIMVS, HESYCHIVS prodiderunt, & [b] alij viri docti experientia facta deprehenderunt. Licet autem Septuaginta Interpretes שקל sæpe reddant δίδραχμον, vt *Genes.* 23.15. *Exod.* 21.32. *Leuit.* 27.3.4.5.6.7. *&c. Ios.* 7.21. *&c.* Non tamen cum respectu ad drachmam Atticam, sed Hebræam vel Alexandrinam, illi sunt intelligendi: Etenim cum Interpretes ipsi Hebræi essent, & libros sacros Alexandriæ Græcè conuerterent, omnino credibile est, aut ad regionis suæ, aut ad Alexandriæ pondera eos respexisse. Drachma autem Hebræa etiamq; Alexandrina Atticæ dupla fuit: Nam Talentum Alexandrinum 12000. drachmas Atticas continebat authore VARRONE, quantum etiam & Hebræum fuit: Omne autem Talentum continere 6000. drachmas eius loci proprias

שקל ישראל
id est
ירושלים הקודשה
id est

* *In Tract. Sanhedrin. cap. 2. Abraham de Balmis, in* אבר מבנה *cap. 1. &c.*

a *Ioseph. l. 3. Antiq. c. 9. Hieron. in Comment. ad c 4. Ezechiel. & ad 17. Matthæi. Hesych. in vocab.* σικλὸς.

b *R Mos. Gerund. ad fin. expos. Pentateuchi. Ar. Montan. l. de Mens. sacris. Tract. de Siclo. Masius ad cap. 7 Iosuæ. Anton. August. Dial. 2. de Num. Antiq. &c.*

Varro. l. 4. de Ling. Latina.

Pollux.l.9.Onomastic.c. de Talento.
Suid. in dictione τάλαντον.

prias cuius talentum esse dicitur, POLLVX & SVIDA prodiderunt: Proinde didrachmum pondere hebręo vel Alexandrino, tetradrachmum fuit Attico. Siclus itaq; Israelitarum, Athenienſium Stateri omnino par fuit, eaq; cauſa interdum SYMMACHO, plerunq; Aquilæ, στατὴρ Græcè redditur: valet proinde *Shekel* de noſtro. 2 s 6.d

Dimidius Siclus, cuius mentio *Exod.*30.13. & 15. & *cap.*38.26. Tributum à viris ſingulis Tabernaculo & Templo penſitatum, idq; annuatim, vt 1.*Chro.*24.*v.6.& 9.* manifeſtum eſt, & poſt Templum dirutum, Capitolio Romano ex decreto VESPASIANI, vt IOSEPHVS meminit. Qui etiam Siclus Regius & Publicus dictus fuit, de quo 2.*Sam.*14.26. Ibi enim pro ducentis ſiclis Regij ponderis, Septuaginta centum ſiclos reddiderunt, Intellige ſcilicet centum ſiclos Sanctuarij. De quo EPIPHANIVS eſt etiam capiendus, Siclus inquit eſt quarta pars vnciæ. Et vbi 1.*lib. Macch.*10.42. DEMETRIVS remittit Iudæis 5000. ſiclos. IOSEPHVS pro ijs poſuit 10000. drachmas. Ponderabat itaq; drachmas duas, Attico didrachmo par. Et valuit de noſtro. 1.s 3.d

Ioſeph.de Bell. Iudaic.l.7.c.26.

Epiphan.lib.de Ponderib.

Ioſeph. l.13.Antiquit cap.5.

Triens Sicli, id eſt tertia eius pars, cuius mentio NEHEMIAE 10 32. Annuum tributum, Templo ſecundo ab Hebræis ciuili decreto exhibitum. Valuit de noſtro. 10.d

Quadrans Sicli, etiam Hebræis in vſu fuit, vt manifeſtum eſt è *lib.*1. *Sam.*9. 8. Chaldæus

ſeu בקע מחצית השקל

שלישית השקל

ווזא vertit, quod nomen SYRVS etiam LVCAE 15.8. reddit pro δράχμη. Et quidem tantum, ſcilicet drachmam R. ELIAS in Tiſhbi, & R. KIMHI zuzam eſſe definiunt. (Ducentis zuzim determinatur victus annuus honeſtus homini pauperi (è noſtro, id eſt 6.li 5.s) quantum qui habet, ſi mendicet, excommunicationem incurrit apud Iudæos vt eſt in * Talmud.) Quadrans ergo Sicli, drachmæ Atticæ, Denarioq, Romano par eſt. Valetq; noſtri: רבע השקל

R. Elias in Rad. דבר & ווז *R. Dau. Kimhi ad Ezechiel. 45.12. & 1. Samuel. 9.*

**L. de Miſnaioth Tract. de Angulo, cap. 8.*

7.d ob.

Gherah, eſt vigeſima Sicli pars, vt eſt in *Exod.* 30.13. *Leuit.* 27.25. *Ezech.* 45.12. *&c.* Id eſt, quinta pars drachmæ, vt non ſatis accurate interpretes pro *Gherah* obolum reddant, cum Obolus drachmæ pars ſexta ſit. *Chaldæus* ſemper מצא exponit. De noſtro valet. גרה

1.d ob.

Agorah, 1. *Sam.* 2.36. Idem quod *Gherah*. Nam & eiſdem nominibus *Chaldæus* & *Græcus* vtranq; dictionem reddunt, Ille מעא, ſic ὄβολον, & Hebræi omnes ſic exiſtimant. אגורה

1.d ob.

Keſeph, id eſt, argentum, cum Nummum deſignat, vt ſæpe in ſacris libris. *Geneſ.* 20.16. *&* 23.16. *&* 43.21. *&* 2. *Samuel* 18.11. *&* 12. *&c.* Siclum denotat, Chaldæus enim כלעא reddit, quo nomine & שקל reddere ſolet. (Et Septuaginta in loco allato SAMVELIS σικλὸν conuertunt.) Eiuſdem præterea ponderis eſſe dictum Chaldæum Nummum *Silgha*, & Hebræum *Shekel*, * Hebræi ipſi authores ſunt. Valet proinde *Keſeph* de noſtro. כסף

2.s 6.d

** R. Nathan, in Aruc. R. Elias in Tiſhbi R. Dav. de Pomis in Lexico.*

Keſhitah, cuius ter in ſacris mẽtio, *Gen.* 33.19 קשיטה

Ioſ.

*Ioſ.*24.32. *Iob* 42.11. Nummus fuit Agni imagine ſignatus, indeq; *Keſhitah*, id eſt, agnus, appellatus, vt à pecude pecunia. Vetus ſic Nummus Chaldæorum aut Arabum proprius videtur fuiſſe, è circumſtantijs locorum in quibus fit eius mentio. Idem autem erat Arabibus quod Iudæis *Megha*, id eſt, *Gherah*, vt * *Rab. Hakiua* ex itinere ſuo Arabico retulit: Idemq; *R. Leui Ben Gerſon in Pentateuchum* ex *Rabbinis* ſtatuit. Valuit proinde de noſtro. 1.d ob.

* *Apud R. Dau. Kimhi in Radicib. & R. Solom. in Com. ad 33. Geneſ.*

De Nummis Noui Teſtamenti.

ARgenteus, cum Nũmum ſignificet Iudaicum, vt *Matt.*26.15. idemq; ſonet quod *Keſeph*, ex Iudæorum vſu Siclum denotat: vt recte EVSEBIVS tranſcripſerit, τριάκοντα στατῆρας quod MATTHAEVS τριάκοντα ἀργύρια dixerat: Proinde valet noſtri. 2.s 6.d

Ἀργύριον. Hebræum.

Euſeb. l.4. Dem. Euangelic.

At Argenteus, *Act.* 19.19. vbi de Nummis Græcis ſermo eſt, drachmam Atticam valet: Græci enim pecuniarum ſummas numerabant drachmis, vt Iudæi ſiclis, & Romani ſeſtertijs: *Epheſus* autem (cuius argentei illi erant) Græca ciuitas fuit, Athenienſium Colonia, vt STRABO & PAVSANIAS authores. Valuit proinde ille argenteus, noſtri. 7.d ob.

Ἀργύριον. Græcum.

Strab. lib. 14. Pauſan. in Achaicis.

Drachma, *Luc.*15.8. & 9. Quadrantem ſicli, aut denarium Romanum deſignat, vterq; enim drachmam ponderabat: valet ergo noſtri. 7.d ob.

Δραχμή.

Didrachmum, *Matth.*17.24. ſignificat ſemiſiclum, quem ex diuino præcepto *Exod.* 30.13. Viri ſinguli inter Iudæos pluſquam annos 20. nati,

Δίδραχμον.

nati, templo, pendebant. Non autem designare illic tributum Romanum, manifestum est; Quia id Romanis nummis pensitatum fuit, vt ex *Matth.* 22. 17. & 19. & 21. Illi autem Nummos denarijs maiores (qui scilicet essent in vulgari vsu) non percusserunt. Quod autem Christus de Regibus terræ loquitur, id exempli causa inducit, quòd ipse Dei filius non magis Templo Dei tributum deberet, quam Regibus eorum filij. Voluit autem didrachmum. 1.s 3.d

Stater, Matt. 17.27. Denotat Græco nomine siclum Hebræorum, stateri Attico pondere omnino æqualem. Nam duo didrachma continebat, cum pro tributa Christi & Petri solueretur: Proinde valuit. Στατὴρ. 2.s 6.d

De Nummis externis qui in Iudæorum vsu.

*Lib. Misnaioth. Tract. de decima secunda. cap. 2. Et Tract. de Chetuboth. cap. 5.

Denarius, vt in *Matt.* 18. 22. & 22. 19. &c. Isq; planè Romanus, vt manifestum est, è posteriori loco Matthaei citato *v.* 21. quoniam Cæsaris imaginem ostendebat. Quartam partem *Silgha*, id est, Sicli valuit, vt * Hebræi etiam docent, & proinde drachmam ponderabat. Valebatq; nostri. Δηνάριον. 7.d ob.

CAP.

CAP. II.

De Nummis æreis, quorum in Sacris Libris fit mentio.

HOrum tantum Nummorum ex argento ſacri libri meminerunt. Licet autem certum ſit, Iudæos etiam ex ære percuſſos proprios nummos habuiſſe, ijſdem plane figuris & characteribus ſignatos quibus argentei, vt ANTONIVS AVGVSTINVS prodidit. Nulla tamen eorum in hiſtorijs ſupereſt memoria, verum omnes quorum in ſacris ſit mentio (vt videtur) ſunt externi. Illi vero ſunt.

Ant. Auguſtin. Dialog. 2. de Num. Antiquis.

ASSARIVS, *Matt.* 10. 29. אסר Hebræis recentioribus. Qui, ſi pars eſſet Nonageſima ſexta *Silgha*, id eſt, Sicli, vt Hebræi definiunt in * *Miſnaioth*, valeret *q^a. c.* Sin vero Aſſis ſemiſſe ſit, vt cum [a] AGRICOLA ex VARRONE, mihi etiam videtur ex [d] CLEOPATRA, cui Aſſarius drachmas duas pendet, cum eo tempore, longeq; ante, Aſſes eſſent ſemunciales ex lege PAPYRIA, valebat de noſtro.

Ἀσσάριον.

q^a. q.

Quadrans, Matt. 5. 26. *Marc.* 12. 42. Si quarta pars oboli ſit, valet *q^a. c.* (HESYCHIVS quadrantem interpretatur quartam partem *Follis.*) Quod ſi quartam Aſſis partem denotat, vt magis videtur, (Nam alios quadrantes nemo rei nummariæ peritus obſeruauit apud Ro-

Κοδράντης.

* *Tract. de Gittim. c. 1. parag* א. *Et tract. de Nezikim. c 8. par.* ה.
a *Agricol lib. 2 de Ponderib. externis.*
d *Cleopatr. in Coſmet.*
Heſych. in vocab. Κοδράντης: *Id quantum ſit collige ex recentioribus Nummis Græcorum.*

Romanos,) Dimidium erit Assarij, drachmamq; ponderabit, valuitq; proinde nostri. q. c.

Minutum, *Luc.*21.2. *Marc.*12.42. Dimidium est quadrantis, [e] duo enim *Lepta* seu Minuta quadrantem efficiunt, vt ille Marci locus declarat, idemq; [f] Svida & Hesychivs. Minutum proinde semidrachmam ponderabat, valebatq; Denarij Romani partem octuagesimam, vt Quadrans quadragesimam, Assarius vigesimam. Valuitq; de nostro. c. $\frac{1}{80}$.

e *Vnde* שמונא *id est*, Octaua, *redditur à Syro vtroq; in loco.*
f *Vterq; in Voc.* Κοδράντης.

Λεπτόν.

CAP III.

De Nummis Aureis qui in vsu Iudæorum.

AVreorum autem Nummorum in libris Sacris quatuor opinor tantum nomina. Zahab, Siclus Auri, Adarcon, & Drakmon. Quorum duo priores tantum ad nummos Hebræorum proprios videntur pertinuisse. Zahab enim 2.*Reg.*5.5. *&* 2.*Chron.* 9.16. *&c.* pro Nummo meminit. Sicli aurei autem 1.*Chro.*21.25. vtrumq; autem nomen vbi Nummum designat, Aureum didrachmum vt videtur significat. Namq; & Stateres aureos Persarum, Græcorum, Romanorum aliarumq; celebrium gentium obseruo ex antiquitate, tantum fere ponderasse. Et præterea ea aureorum summa, quæ 1.*Reg.*10 17. tres auri Minæ esse dicitur, refertur 2.*Chr.* 9.16.

זהב *Et* שקל זהב

9.16. esse trecenti Aurei. * Minas enim omnium gentium singulos 100. earum drachmas continere notum est, quod autem drachmale est pondere Hebræo, didrachmum esse pondere Attico, supra comprobaui. Licet autem Chaldæus, 2. *Reg.* 5.5. Zahab 6000. tot millia דיכרין id est, denarios reddit, quod scilicet essent denariorum pondere, non tamen de argenteorum denariorum pondere, sed aureorum, Paraphrastem intelligo: Aureos enim Romanorum, etiam Denarios fuisse ab ijs appellatos, (quòd scilicet easdem plane imagines ostenderent, & magnitudine non multum differerent) è * PLINIO & alijs clare elicimus. *R. Leui Ben Gerson* autem, nomina זהב & זהוב, cum ad Nummorum rationem iudicandam adhibentur, siclorum pondus significare statuit. Id quod de siclis vulgaribus, non siclis Sanctuarij intelligendum est. Licet enim vbi numerus ponderis innuitur, videtur siclos denotare integros, vt *Iudic.* 8.26. vbi Septuaginta 1700. Zahab., tot siclos reddunt. Vbi tamen numerus Nummorum designatur, exhibet semper didrachmas aureas. Aureus ergo Hebræorum, vulgari eorum siclo argenteo pondere æqualis, drachmas duas Atticas pendebat. Et proinde pro ea proportione auri ad argentum quę apud nos viget, scilicet duodecupla, valuit de nostro. 15:s

Duo autem alia aurearum Monetarum nomina in veteri Testamento sunt, Adarcon & Drakmon. אדרכון & דרקמון

C

* *Vide Nummos Græcos in μνᾶ.*

* *Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priscian. lib. de Ponderib. Comment. ad 8. Iudic. cap. 26.*

Drakmon. Illud *Ezræ* 8.27. & 1. *Chron.* 29.7. Hoc *Esræ* 2.69. & *Nehem.* 7.70. & 71. & 72. Vterq; Nummus Hebræis externus fuit (vt nomina ipsa satis indicant, quorum neutrum est Hebreæ originis) & Persicus, vt videtur, vterq; etiam eiusdem ponderis, cum vtrunq; Græci Interpretes δραχμὴν conuertant, quod tamen vt dixi cum respectu ad pondera Alexandrina, aut Hebræa, intelligendum est, quæ Atticorum ponderum eiusdem appellationis dupla sunt. Drakmon autem nomen ponderis videtur esse: Adarcon autem, (si coniectura mea non fallit) nomen Principis innuit, & Daricum Persarum Aureum notat: Nam & DARIVS HISTASPIS filius tunc regnauit, cum hij nummi aurei EZRAE tempore oblati dicuntur in Templi structuram, & ab illo DARIO procusos fuisse aureos optimos, HERODOTVS memoriæ prodidit. Qui vel eam ob causam DARICI dicebantur, vel, testante PLVTARCHO, quod in altera parte DARIj imagine signarentur. Licet autem nomen Adarcon semel ante legatur in rerum vetustiorum historia, scilicet. 1. *Chron.* 29. 7. Tamen, * cum EZRA eius etiam libri author extiterit, potuit quidem ille rei veteri recentius nomen externum imponere, quod scilicet nummum eiusdem plane ponderis designaret. Eo autem magis mihi videtur nomen *Adarcon Daricum* notare, quod prima litera ℵ ablata DARICVM fere sonat. [a] ℵ autem in dictionis

Herodot. in Melpomene. Plutarch. in Artaxerxe.

* *Vide Abulens. in Præfat. lib. Chron. Quæst. 5.*

[a] *Vide Guidon. Fabric. in Gram. Chaldæa. & Angel. Canin. in Institut. ling. Syriac.*

dictionis initio, sæpe præter radicem est Chaldæis, & vel seruit loco ב apud Hebræos, vel etiam præpositionis vicem obtinet, iuxta, secundum, vel tale quid denotantis. Vnde in loco *Chronicorum*, principes tot *Adarconim* obtulisse, innuere videtur, tot dedisse aureos, qui essent pondere *Daricorum*, *Adarcon*, ergo & *Drakmon*, vt vernaculus Hebræorum aureus, valet de nummis nostris. 15.s

CAP. IIII.

De Summis Nummorum Hebræis.

DIxi de nummorum generibus quorum in sacris Libris vlla mentio. De eorum summis dicam proximè, quarum duæ apud Hebræos celebrantur. Illæ sunt.

Maneh, μνᾶν Græci dicunt, Latini Minam. Mina vero Hebræa, Auri quidem, continet 100. drachmas pro pondere Hebræo (id est 200. Atticas) pro communi gentium ritu: valetq; nostri. מנה *seu* מנה *Auri.* 75.li.

At Argenti, Mina; apud Hebræos 60. siclos complectitur, vt *Ezechiel* 45.12. id est 240 drachmas Atticas, siue vt IOSEPHVS ait eodem sensu, libras Argenti duas cum dimidia: Et proinde valet de nostro. *Argenti, vetus.* 7.li. 10.s

Ioseph. lib. 14. Antiquit. c. 12.

Argenti, Noua.

Quod vero ab Hebræis. *Lib.* * *Misnaioth.* Mina Denarios seu drachmas 100. (intellige Atticas) continere dicitur, Accipiendum est de recentiori eius nominis instituto, & ex Græcorum aliarumq; gentium commercijs inter Hebræos valuisse. Eaque Mina valuit nostri. 3.li 2.s 6.d

* *Tract. de Angulo. c. 8 parag. ה & ו*

Talentum Hebræorum cõtinet pondere 3000 siclos, vt obseruanti euidens est è 38. *Exod.* 25 *&* 26. Nam pro sexcentis millibus virorum, tot semisicli oblati, faciunt trecenta millia siclorum, qui eo loco talenta centum conficere dicuntur. Ergo 3000. sicli ad Talentum pertinuerunt: Continet proinde 12000. drachmas Atticas, Atticiq; Talenti duplum existit. Ponderatq; vt etiam Epiphanivs obseruat, Libras 125. Valet proinde talentum Hebræum in Argento, de nummis nostris. 375.li

ככר
Argenti.

Epiphan. lib. de Ponderib.

Auri vero Talentum Hebraicum, seruata in prætio auri ad argentum proportione duodecupla, quæ nunc vbiq; fere viget, Valet de nostro. 4500.li

Auri.

CAP.

CAP. V.

De Præcipuis quibusdam Nummorum summis quarum in Libris sacris Mentio.

DIxi de nummis qui apud Hebræos fuerint in vsu. Quorum præcipuas quasdam collectiones, in historijs sacris celebratas, proximè, per nummos ponderaq; nostra, exercitij causa, declarabo.

Exod.21.32. Mulcta Domino præscripta fuit apud Iudæos 30. siclorum, cuius bos alterius seruum occiderat. De nostro id valuit. 3.li 15.s

Ios.7.21. *Ghakan* 200. Argenti siclos fatetur sacrilegio à se surreptos; Id facit de nostro. 25.li

Genes.23.15. ABRAHAM emit agrum ab *Ephron* in sepulturam pro 400. siclis argenti. Id fuit de nostro. 50.li

Ios.7.21. *Ghakan* præter argentum prædictum, suffuratus est laminam auream 50. siclorum, id est pondere 50. siclorum. Id valuit de nostro. 75.li

2.Sam.24.24. DAVID ab *Ornan Iebusæo* aream, altari exstruendo, emit 50. siclis. Id fuit nostri. 6.li 5.s

1.Chron.21.25. At libro *Chronicorum* id dicitur feciſſe 600. auri siclis, qui seruata proportione auri ad argentum duodecupla, cum didrachmi fuerint, efficiunt. 450.li

Cõtradictionem obiter tollo. Nam in *Samuele* mentio fit tantum areæ Altari exstruendo; cuius pretium 50. siclorũ. In Chronicis autem locus etiam areæ memoratur, id est, locus areæ

adjacens, templo exigendo à DAVIDE comparatus, id est, totus Mons *Moriah*: vt manifestum est ex collatione 2.*Chron.cap.*3.*vers.*1. Euentu enim edoctus inter sacrificia DAVID locum esse acceptum Deo, postquam emisset aream, emit etiam 600. auri siclis, totum locum adjacentem qui ad Ornan pertinuit.

1.*Sam.*17,7. Ferrum hastæ *Goliathi* ponderabat 600. siclos. Obserua autem siclum in sacris si absolute ponatur vbicunq; nomen ponderis est, semper denotare vnciam dimidiam. Ponderabat ergo id ferrum. *Libras.*25.

Ibidem. Eius loricæ pondus fuit 5000. siclorum. Ponderabat itaq;. *Libras.*208.& 4.*Vncias.*

2.*Sam.*14,26. Tonsura annua capillitij ABSALONIS, ducentos siclos Regij ponderis pendebat: Is autem Sicli Sanctuarij dimidium fuit: ponderabat ergo. *Libras.*4. & 2. *Vncias.*

*Matth.*26,15. Argentei 30. proditoris Iudæ stipendium, sicli vt dixi, erant, valuerunt de nostro. 3.li 15.s

*Ioan.*12.5. Denarij 300. vnguenti æstimatio a MAGDALENA in CHRISTI caput effusi, IVDAE scandalum, Valuerunt de nostro. 9.li 7.s 6.d

*Exod.*37.24. Sumptus Auri in Tabernaculi structuram oblati, fuit 29. Talentorum,& 730.siclorum Id de nostro erat. 131595.li

*Ibid.v.*25. Sumptus Argenti pro eodem opere, 100. talentorum & 1775. siclorum. Id facit de nostro. 37721.l.17.s.6.d

1,*Reg.*9,14. HIRAM SALOMONI in Templi opera misit 120. Auri talenta: Id de nostro nummo valuit. 540000.li

Quan-

1.Reg.10.10.	Quantum etiam Auri Regina *Shebæ*, SALOMONI loco honorarij attuliſſe dicitur.	
1.Reg.9.28.	Ex OPHIR allata SALOMONI, Auri talenta 420. Id fuit.	1890000.li.
1 Chron.22.14.	DAVID reliquiſſe dicitur SALOMONI pro Templi fabrica Auri talenta 100000. Immenſa ſumma. De noſtro.	450000000.li.
Ibidem.	Præterea, argenti pro eodem opere 1000000 talenta. Id facit de noſtro.	375000000.li.
1.Chron.29.4.	Porro, de ſuo Peculio eum in vſum conſecrauit 3000. Auri talenta. Id de noſtro.	13500000.li.
Ibid.	Et Argenti 7000. talenta. Id reddit de noſtro.	2625000.li.
1.Chron.29.7.	Oblatio Principum DAVIDIS in eiuſdem Templi ſtructuram, fuit Auri talenta 5000. & 10000. *Adarconim.* Id de noſtro.	22507500.li.
Ibid.	Et Argenti 10000. Talenta, quod de noſtro valuit.	3750000.li.
2.Chron.9.13.	Reditus annuus SALOMONIS, præter negotiationis & aromatum prouentus & principum honoraria fuit *666.* Auri Talenta. Id de noſtro facit.	2997000.li.
2.Reg.18.14.	Tributum HEZEKIAE impoſitum à Rege Aſſyriæ 300. talenta argenti & 30. auri. De noſtro fuit.	247500.li.
Eſræ 2.69.	A Principibus familiarum quibuſdam in ſecundi Templi ædificationem auri *Drakmonim* 61000. collati ſunt. Id fuit.	45750.li.
Ibidem.	Argenti autem Minæ 5000. Id conficiebat noſtri.	31250.li.

CAP.

CAP. VI.

Consideratio. De Auri & Argenti Numero à DAVIDE *relicto* SALOMONI, *pro Templi fabrica.*

DIxi diligenter de antiquis Hebræorum nummis quorum in sacris scriptis supereſt memoria, eorumq; ponderibus & poteſtate. Cruciat me tamen nonnihil ille vnus ſacræ hiſtoriæ locus. 1. *Chron.* 22. 14. de ingenti numero talentorum auri & argenti, relicto à DAVIDE SALOMONI pro Templi ſtructura: Nam omnes omnium Monarcharum theſauros & opulentiam lònge ſuperat, quorum vlla in hiſtorijs mentio, ſi aceruos Sardanapali, ſecum vno flammis traditos ſolum excipiamus. Porro, neq; modus vllus DAVIDI, qui à prædeceſſoribus ſuis theſauros nullos acceperat, aceruandi tam immenſos cumulos, quantos ex vaſtiſſimis imperijs, nullus vnquam vel rapaciſſimis principum Romanorum, Græcorum, Perſarum corraſerat. Neq; profecto tantam auri argentiq; immenſitatem, illud opus poſtulabat. Quin potius, ſi ex ſolido argento fuiſſent integri templi parietes & pauimenta: Si ex auro ſolido lectum integrum, & præter interiorem parietum cælaturam; Omne quodcunq; interius ſupellectile eius fuiſſet conflatum: Illi tamen

tamen acerui pro opere & operarijs, non sufficiſſent abunde tantum, verum longe ſuperaſſent. Conſideraui enim quam potui diligentiſſime Templi dimenſiones, & cum ea auri & argenti mole in ſolidam Maſſam conflata, comparaui, & calculis ſubductis, hanc ſupra illam multum excreuiſſe reperij. Verum, & ex paupertate ſua, DAVID ipſe dicit, hæc ſe conſecraſſe Deo, quaſi afflictionum ſuarum & bellorum reliquias, quibus grauiter vexatus & hauſtus fuerat, At hæc paupertas omnem opulentiſſimorum regum affluentiam quantum ſuperat? Proinde neceſſario dicendum videtur, aut aliud eo loci denotare Hebræam vocem ככר quam talentum, vel aliam eſſe poſſe Talenti notationem, præter eam quam ex MOSIS hiſtoria ſupra elicui. Et quidem ככר ſignificare maſſam aliquam planam & preſſam, tortæ inſtar aut placentæ (qua forma aurum & argentum ſeruari in Principum theſauris conſueuit) certum eſt, cum nomen ipſum planitiem ſignificet ex origine, qua vocis eius acceptione, de illa DAVIDIS ſumma nihil certi conſtabit. Præterea, & nominis Talenti variam fuiſſe apud Antiquos notionem, & interdum exiguam aliquam ſummam deſignaſſe, ex veterum ſcriptis facile elicio. EVPOLEMVS apud EVSEBIVM, in ſumptu Templi numerando, talentum ſiclum denotari prodidit, id eſt, drachmas 4. POLLVX in libro de rerum vocabu-

Ar. Montan. lib. de Menſ. ſacr. c. de Chicar. Et Lexicographi Hebræi.

Euſeb. de præpar. Euang. l. 9. c. 4. Poll. l. 9. Onomaſtic. c. de Talent.

lis ad commodum scripto, Talentum argenti quidem, 60. Minas, at Talentum Auri, 3. Aureos Atticos, id est, 6. drachmas constituit. Quin paruum aliquid fuisse antiquitus auri talentum, Homervs etiam non obscure indicat; In quo certantibus ad tumulum Patrocli, inter res non magni prætij, scilicet, captiuam fœminam, equam pregnantem, lebetem, & phialam æream, duo auri talenta, & quidem quarto loco, scilicet post lebetem, exhibentur in præmium. Deniq; cum Talentum * Siculum, Neapolitanum, Rheginum, tam exiguum pondus notarit, Illud drachmas 6. Istud 3. hoc ½ drachmæ. Potuit fortasse idem nomen, & Hebræis interdum, exiguam summam aliquam designare.

Et lib. 4. cap. 24.

Homer. Iliad. lib. 23.

* *Pollux. lib. 9. Onomastic. & Varro. lib. 4. de Ling. Latina.*

CAP. VII.

De Vetcribus Græcorum & Exterorum Nummis. Primo, de Argenteis & æreis.

Drachma Attica (quo fere pondere Pharmacopolæ hodie vtuntur) pro omnium Nummûm Græcorum mensura nobis erit. Nummus Athenienſis fuit, signatus * imagine lucernæ inextinctæ, Minervæ apud Athenienses sacræ, cuius in Strabone

Δραχμὴ, & Ἀργυρις *Alexarcho apud Athenæum. l. 3.*

* *Imaginem vide in Anton. Augustin. Dial. 1. de Antiquis Num.*

Strab.lib.9. Pausan.in Attic. Plin. l.21. c.vlt.

BONE & PAVSANIA mentio, cum inscriptione, Δραχμὴ. Octaua vnciæ pars est, eiusdem ponderis vt PLINIVS author est cum Denario Romano. Valuit de nostro. 7.d ob.

Stater, quod & *Tetradrachmum*, in altera facie *Mineruæ* caput, (qua causa παρθένος & κορη sæpe appellatus est) in altera Noctuam ostendebat: erat 4 drachmarum nummis, vt * CLEOPATRAS, EPIPHANIVS, HIERONYMVS, HESYCHIVS, & alij authores sunt. Quin & duobus didrachmis censeri *Staterem*. Manifestum est ex 17. *Matthæi*, si quis versum 24. cum 27. conferat. Valuit nostri. στατὴρ *seu* τετράδραχμον. 2.s 6.d

* *Cleop.in Cosm. Epiphan.lib.de Ponderib. Hieron.ad cap.4. Ezechiel. Hesych in Voc.* στατὴρ.

Didrachmum, quod & *Bos Athenienſibus* nuncupatus, quod [a] bovis imaginem habuit impressum. Nummus ille primo cusus à THESEO fuit, vt PLVTARCHVS meminit, siue in memoriam Tauri *Marathonij* quem occiderat, siue in laboris exemplum. *Stateris* dimidium fuit, duas continens drachmas; valuit nostri. Βοῦς *seu* δίδραχμον. 1.s 3.d

a *Pollux.l.9. Plutarch.in Theseo.*

Tridrachmum, 3. drachmas complexum, de nostro valuit. τρίδραχμον. 1.s 10.d ob.

Obolus Atticus, quasi ὄβελος, id est, veru, [b] quod oblongus in mucronem desinebat, vel quod obeliſci imaginem præ se ferebat, PHOTIO Patriarcha authore. Pars sexta fuit drachmæ Atticæ, vt præter [d] SVIDAM, XENOPHON, CLEOPATRA, PLINIVS prodiderunt: Valuit de nostro. [c] *Semiobolus*, minimus è nummis Argenteis Græcorum, Valuit nostri. ὄβολος. 1.d q[a]. ἡμιωβόλιον. ob. q.

b *Agricol. l. 1. de præt. Metal. & Monet.*
d *Suid. in* δραχμὴ. *Xenoph.in Vectigal. Cleopatr in Cosmetic. Plin. l.21 c.vlt. & Galen.de Compos. Pharm.sec.Locos lib.6.cap 1.*
c *Pollux.l 9.*

* Pollux.loc. allegat. Suid. in Διώβολ.

* *Diobolus*, [d] Altera parte Iovis faciem ostendebat, altera Noctuam, Tertia pars drachmæ, Valuit è nostro. Διώβολον. 2.d ob.

d Vt Pollux.l.9 c.de Talent.

e Pollux,loc. allegat. Suid.loc.alleg.

[e] *Triobolus*, dimidium drachmæ fuit. Proinde valuit de nostro. τριώβολον seu ἡμιδραχμιον. 3.d ob. q[a].

f Pollux.ibid.

[f] *Tetrobolus*, altera parte Iovis faciem ostendit, altera duas Noctuas, $\frac{2}{3}$. drachmæ continebat valebatq; nostri. τετρώβολον. 5.d

Dixi de argenteis Atticis, verum & nummorum aliarum partium Græciæ exigua aliqua memoria supereſt. Illi autem sunt.

Pollux,loc. allato.

Drachma Æginæa, quæ continet 10. Obolos Atticos Authore Pollvce, vnde & crassa ab Athenienſibus appellata est. Valebat nostri. Drachma Aeginæa. 1.s ob.

Pollux.l.4.Onomastic.c.24.

Obolus Æginæus, pars sexta *Æginæa* drachmæ, Valebat nostri. Obolus Aeginæus 2.d c. & $\frac{1}{3}$.

Xenophon.lib.5. Rer.Græcar.

Triobolus Æginæus, drachmæ *Æginæa* dimidium. Nostri valuit. Triobol[s] Aeginæ[s] 6.d q[a].

Pollux.l.4.Onomastic.c.24. & Lib.9.cap.alleg.

Stater Corinthius 10. obolos *Æginæos* continet, & proxime valuit. Stater Corinthi[s]. 1.s 8.d ob. q[a].

Stater Macedonius, vt quos Reges *Macedoniæ*, & successores Alexandri etiam in Asia percusserunt, drachmas quatuor ponderat, cum 2. obolis, & 2. siliquis. Proinde valet proxime nostri. Stater Macedonius. 2.s 9.d q[a]. & $\frac{2}{3}$. q.

De Argenteis Nummis Asiaticis.

Xenoph.lib.1. Exped.Cyri.

Sigl*us*, Nummus argenteus Sardianvs & Persicvs, valet obolos Atticos 7. & $\frac{1}{2}$. vt Xenophon author est, id est, nostri 9.d q[a]. σίγλος, & σιγλον.

Hesych. in σιγλον.

q^a. q. at HESYCHIO obolos Atticos 8. vt 4. scrupula ponderet, & proinde valeat nostri.

10.d

CISTOPHORVS, Nummus etiam Asiaticus, ob imaginem gerentis cistam quam ostendebat, sic appellatus, *Victoriato Romano* maior parte $\frac{1}{11}$, cum quatuor mille Denarij efficiant 7500. CISTOPHOROS, vt POMPEIVS FESTVS prodidit: quod si cum respectu ad denarium recentiorem qui drachmam ponderabat intelligendum sit, valuit nostri 4.^d. At si pro Denario veteri & legitimo qui Consulum tempore cudebatur (vt magis videtur,) valuit proxime, sed exiguum plus,

Κιστοφόρος.

Fest. in voce, Euboicum talentum.

4.d ob. c.

Suid. in Δανάκη. Pollux. l. 9. cui nummus Persicus existimatur esse. * Lucian. in Charonte. Suid. loc. allegat. Hesych. in Δαράν.

DANACES, *Charontis* portorium, scilicet pro traiectu ad inferos, quem nummum ea causa Barbari in ora mortuorum imponebãt. * Datos enim fuisse mortuis obolos, LVCIANVS ARISTOPHANES, SVIDA, & alij authores sunt. Vnde & nummus funebris dictus est CALLIMACHO, & PLVTARCHO. Itaq; si obolus fuit, vt à LVCIANO dicitur, (cui tamen æneus est) valuit nostri 1.^d q^a. quod si eiusdem ponderis fuit cum eo quod *Danich* f Græcis, & 8 Arabicis scriptoribus appellatur, & tantum genua, id est, $\frac{2}{3}$. oboli pendebat, & proinde valuit nostri.

Δάνακη. Δαΐκη. Δαράν.

ob. q^a. & $\frac{2}{3}$ q

f Cleopa in Cosmeticis. g Auicen lib. 5. sum. 2. tract. 8.

Æreolum

De Nummis æreis Græcorum.

Suid. in Vocib. ὄβολος χαλκοῦς τάλαντον.

* *Dioscorid. lib. de Pond & Mēs. cap. 1.*

Serv. ad 5. Aeneid.

Plutarch. in Lysandro, lib. de Pond. & Mens. Galeno ascriptus

a *Pollux. loc. allegato.*

d *Suid. loc. alleg.*

ÆReolum, sexta pars oboli Attici fuit, vt Svida cum *alijs Author est, (licet Cleopatrae & Pollvci pars sit octaua) vnciæ æris pondus habuit, vt ex [a] Pollvce elicitur: duoq; argenti grana valuit. Vnde duorum granorum pondus medicis Chalcus nominatur. Cum itaq; sextam partem oboli Attici valuit: Valuit nostri. q. c. & $\frac{1}{3}$.

Minutum, septima pars *Æreoli* vt [d] Svidas & alij, proinde valuit proximè, sed per exiguum plus. Λεπτόν. $\frac{1}{2}$. c.

CAP. VIII.

De Nummis Aureis Græcorum & Asiaticorum.

PRoxime de nummis aureis, quorum in scriptoribus antiquis memoria supereſt, dicendum est. Illi autem Athenienſibus erant;

Pollux. l. 4. Onomastic. cap. 24. & Hesych. in Vocab. Χρυσοῦς.

Stater Atticus, qui duas drachmas ponderabat, vt Pollvx author est, quod licet pro proportione auri ad argentum quæ apud Græcos legitima fuit, scilicet decupla, valeret tantum 12.s 6.d, tamen pro nostra, quæ duodecupla est. Valuit nostri. Χρυσοῦς, & Στατὴρ. 15.s

Pollux. l. b. 9.

Semistater, drachmam vnam pendebat, vnde & Hesychio dicitur δραχμὴ χρυσῆ. Nostri valebat. ἡμιστατήριον. 7.s 6.d

Te-

Idem. Ibid.

Tetrastaterium. Cuius *Arist.* meminit in Republica Cyrenensium, vt POLLVX. eum allegat libro 9. Cui & *Stater* dicitur (sed ponderalis opinor, non monetalis ille fuit) & minam argenti valere. Vnciam auri habet, Valetq; nostri. 3.li

τετραστάτηρον.

Stater aureus Macedonicus, vt quos PHILIPPVS, ALEXANDER, LYSIMACHVS, DEMETRIVS, & cæteri qui ALEXANDRO, in Macedonia, Syria, Asia, successerunt, signabant. Pendet drachmas Atticas 2. Obolos 2. Siliquas 2. Valuitq; pro illorum proportione quæ fuit decupla 15.s 5.d monetæ nostræ. At pro duodecupla proportione quæ nostra est. 18.s 4.d

Stater Macedonicus.

De Nummis Aureis Asiaticis.

Suid. in Vocab. Δαρεικούς.

DARICVS, Nummus aureus Persicus (vt & CRŒSIJ aurei) didrachmus fuit, vt & SVIDA author est, qui eum stateri Attico æqualem facit, & elicitur ex * ARISTOPHANIS Interprete, atq; XENOPHONTE, apud quem soluitur 3000. DARICIS, quod decem argenti talentis promittebatur, seruata proportione auri ad argentum decupla, quæ sane analogia apud Asiaticos, fere etiam apud Græcos, solennis fuit. Imaginem SAGITTARIJ impressum habuit, vnde [a] AGESILAVS facete dicebat, 10000. Sagittarijs se pulsum Asia, ob corruptos Persicis nummis Oratores Græcos, qui persuaserant vt reuocaretur. Drachmas itaq; duas cum habuit, valeret nostro auri prætio. 15.s

Stater Daricus.

* *In Concionant. Xenoph. l. 1. Expedition. Cyri.*

[a] *Apud Plutarch. in Agesilao.*

Errat

Budæ lib. 5. de Asse.

Errat proinde Budaevs, qui stateres Daricos (vt etiam Græcos) vnciales facit; vt prædicta satis declarant: Etiamq;, quod ex

Xenoph. lib. 1. Expedit. Cyri.

Xenophonte constet, Daricvm vnum fuisse militum Cyri solitum pro Mense stipendium, Postea vero stipendium auctum, Daricvm vnum cum semisse: quod, si tantus esset stater Daricvs, pro diebus singulis, fere 3.s fuisset, supra omnem fidem & morem, vt bene cognita militum stipendia clarum faciunt. Nam apud Romanos

De stipendijs Militum, Antiquis.

Polyb. lib. 6.

Polybivs testatur tempore suo, hoc est initio tertij belli Punici, stipendium fuisse in diem 2. obolorum pro pedite, (quod etiam pro ratione Denarij veteris & legitimi minus est quam 3.d nostri) 4. pro Centurione, (id minus quam 6.d) pro Equite autem 6, (id est, denarium integrum,) Triplum enim fuisse stipendium Equitis ad Peditem, discimus etiam

Liv. lib. 7.

ex Livio. Porro, stipendium pro Pedite tempore

Tacit. l. 1. Annal.

Tiberij, Assium 10. fuit, vt Tacitvs meminit, cum Denarius diu ante ad 16. assium præcium proiectus fuisset (proximè nostri 4.d ob. q. c.) Apud Lacedæmonios & alios fere Græcos, Triobolum Æginæum pro pedite (6.d q.a.) quadruplum pro Equite, vt est apud

Xenoph lib. 5. Rer. Græcar.

Xenophontem. Athenienses autem, qui omnium liberalissimi sunt habiti, drachmam pro diurno stipendio præbuerunt (id est 7.d ob.) vt author est

Thucyd. lib. 3.

Thvcydides. Daricvs autem pro Mense, quod erat ordinarium

dinarium pedestris militiæ apud *Persas* stipendium, fuit pro ratione auri apud eos 5.d in diem, pro ea quæ est apud nos 6.d, *Daricus* autem cum dimidio, quod auctum stipendium vt dixi fuit, erat 7.d ob. pro decupla auri proportione, 9.d pro duodecupla.

Xenophon. lib. 1. Exped. Cyri.

Semidaricus, cuius mentio in XENOPHONTE, Stateris *Darici* dimidium, drachmam Atticam ponderabat, valebatq; nostri.

ἡμιδαρεικον.

7.s 6.d

Strabo. lib. 14.

Cizycenus aureus (*Cizycus* Græca ciuitas fuit & Milesiorum Colonia, vt STRABO meminit, quia tamen in Asia, in Propontidis littore sita fuit, inter externos eius nummum recenseo) grauior fuit *Darico*, quod eius æstimatio 28. drachmas Atticas exæquauit, vt DEMOSTHENES prodidit, quod pro eorum ratione decupla auri ad argentum, valuit 17.s 6.d at pro nostra, duodecupla, valuit è nostro.

Stater Aureus Cizycenus.

1.li 1.s

Demosthen. in Orat. ad Phormion

CAP IX.

De Summis Nummorum Græcis.

DE veteribus Græcorum & Asiaticorum nummis quorum supereſt in historijs memoria, dixi. De recentioribus autem, qui scilicet post CONSTANTINI MAGNI tempora in Græcia viguerunt; quoniam ab Imperatoribus Romanis fuerunt procusi, post nummos Romanos dicam.

Nunc de nummorum summis, quæ fuerunt Græcis, Mina & Talentum.

μνᾶ.

Mina Attica 100. drachmas continet, Noua scilicet à Solone instituta, vt Plvtarchvs author est. Vetus enim ante Solonem 75. tantum drachmas habuit, vt Priscianvs & Fannivs meminerunt. Continere autem Minam 100. drachmas, præter Plvtarchvm, etiam Xenophon, Cleopatras, Plinivs, & Svidas, ex Diodoro, cum alijs pronunciarunt. Itaq; valet Mina Centenaria argenti, de nostro.

Plutarch. in vita Solonis.
Priscian. lib. de Ponder.
Fau. Carm. de Ponder.
Xenoph. in Vectigal.
Cleop. in Cosmet.
Plin. l 21, c. vlt.
Suid. in τάλαντον & μνᾶ

3. li. 2 s 6. d

τάλαντον.

Talentum autem vt ex Pollvce & Varrone constat, multiplex fuit. Omne tamen vt Svidas & Pollvx inquiunt, continet Minas 60. vt Mina drachmas 100. Proinde 6000. drachmas continebat Talentum omne, proprias scilicet eius regionis cuius talentum esse dicebatur. Verum si certa mensura adhibenda sit, vt inæqualitas talentorum intelligi possit, cum respectu ad drachmas Atticas ita se habent.

Var. l. 4. Ling. Lat.
Suid loc. allegat.
Pollux lib. 9 cap. de Talent.

Talentum Atticum Minus.

Talentum Atticum est drachmarum Atticarum 6000. vt Pollvx & Festvs & alij authores sunt, & elicitur ex Gellio, qui *Sestertiorum* 72000. talenta 3. esse dicit. Nam tot sestertij 18000. denarios seu drachmas conficiunt. Minus hoc Atticum Talentum dicitur à Prisciano & alijs: Intellige tamen, hoc ipsum nomine Talenti Attici sæpissime designari, Imo semper in Authoribus

Pollux. l 9. cap. allat.
Festus in Talent.
Gell. l. 3. c. 17.

Priscian. lib. de Ponderib.

Idemq; commune.

ribus (præter sacros) vbi nomen, Talenti occurrit, hoc ipsum intelligendum esse, si nomen Talenti absolute positum sit, neq; distinctionis causa aliquid adijciatur. Valuit de nostro. 187.li. 10.s

Liv. lib. 38. Priscian. loc. alleg. *Talentum* vero *Atticum* maius 8000. drachmarum fuit, vt LIVIVS & PRISCIANVS authores. Id valuit de nostro. *Atticum Maius.* 250.li.

Plin. lib. 33. c. 3. *Talentum Ægyptium* valuit tantundem, vt PLINIVS ex VARRONE instituit, id est. *Ægyptium.* 250.li.

Pollux. lib 9. *Talentum Syrium* drachmas continet Atticas 1500. Valuitq; de nostro. *Syrium.* 46.li. 17.s 6.d

Fest. in Vocabul. Euboicum Talentum. *Talentum Euboicum*, 4000. denariorum (id est, drachmarum) fuit vt POMPEIVS FESTVS author est. Id valuit nostri. *Euboicum.* 125.li.

Varro. lib. 4. de Ling. Lat. *Talentum Rhodium* 4500. drachmas Atticas continet, Valuit de nostro. *Rhodium:* 140.li. 12.s 6.d

Pollux. l. 9. Onomastic. c. de Talent. *Talentum Babylonicum* est 7000. drachmarum Atticarum. Illud proinde valuit de nostro. *Babylonicum.* 218.li. 15.s

Pollux. ibid. *Talentum Æginæum*, est 10000. drachmarum Atticarum: Valuitq; de nostro. *Aeginæum.* 312.li. 10.s

Varro. lib. 4. de Ling. Latin. *Talentum Alexandrinum* 12000. drachmarum Atticarum fuit, quantum & Hebræum Talentum extitit. Id valuit de nostro. *Alexandrinum.* 375.li.

Hæc de maioribus talentis: Nam etiam obseruo minora quædam talenta fuisse in vsu, quæ tamen videntur talenta non nisi exorbitante nominis notione appellata: vt.

Pollux.loc.allegat. Suid. in Vocab. τάλαντον.

Talentum Siculum vetus, quod 24. nummorum esse Pollvx dixit (tot Minarum Svidas sed corrupte) nummus autem *Polluci* semiobolos 3. valet, id est, sestertium vnum Romanum. Proinde ponderabat drachmas 6. tantum. Valuitq; de nostro. — *Siculum vetus.* 3.s 9.d

Varro.loc.allegat.

Talentum Neapolitanum, tantundem etiam valuit apud Varronem, scilicet. — *Neapolitanum.* 3.s 9.d

Pollux, loc. allegat.

Talentum Siculum nouum 12. nummorum *Polluci*, id est, 72. drachmarum, quantum & *Syracusanum Talentum* fuisse Varro dixit. Valuit de nostro. — *Siculum Novum & Syracusanum.* 1.s 10 d ob.

Varro.loc.allegat.

Varro.Ibidem.

Talentum Rheginum, vnius *Victoriati* fuit, id est, drachmæ tantum dimidiæ. Itaq; valuit de nostro. — *Rheginum.* 3.d ob. q^a.

CAP. X.

De præcipuis quibusdam Græcis Nummorum Numeris.

Thucyd.lib.2.

Tribvtum annuum *Atheniensium* à socijs acceptum, vt Pericles inquit apud Thvcydidem, fuit talentorum 600. Xenophon autem eorum Reditus non minores esse scribit, quam 1000. talenta: *Athenæus* 1200. facit. Svida demum ex omnibus vndiquaq; collectis, eorum Reditus 2000. talenta fuisse statuit. Id vero de nostro est. — 375000.li.

Xenoph.l.7. Expedit.Cyri. Athenæ.lib. 12. Deipn.

Sumptus

Plutarch. in Alexan. Arrian. l. 6. Expedit. Alexandri.

Sumptus funeris HEPHESTIONIS ab ALEXANDRO factus, talenta 10000. De nostro fuit. — 1875000. li.

Plut. in Pomp.

Reditus Romani creuerunt post victum Mithridatem, ad 8500. myriades, (authore PLVTARCHO) scilicet drachmarum, vt * viri docti obseruant, quod Græci scriptores nunquam per sestertios (vt Romani) sed per drachmos numeros colligant. Id in nostris pæcunijs valuit. — 2656250. li.

* Budæ lib. 3. de Asse. & Leon. Portius l. 2. de ponder. & mens.

Plut. Ibid.

Qui ante fuerant tantum 5000. myriades, eodem authore; Quod fuit de nostris. — 1564500. li.

Herodot. in Thalia.

Reditus DARIJ HISTASPIS filij erat Euboicorum talentorum 14560. vt habet HERODOTVS. Id valuit. — 1820000. li.

Strab. lib. 17.

Reditus Ægypti regnante PTOLEMÆO AVLETE, erat talentorum 12500. STRABONE referente, qui tamen dicitur dissolute rem curasse. Id fuit in nummis nostris. — 2343750. li.

Curtius l. 5. & Arrian. lib. 6. Exped. Alexand.

In ærario DARIJ Susis, reperta ab ALEXANDRO talentorum 50000. Id fuit de nostro. — 9351250. li.

Curtius lib. 5.

In eiusdem DARIJ ærarijs Persepoli, obtinuit ALEXANDER. 120000. talenta. Id de nostro fuit. — 22500000. li.

Strab. lib. 15.

Thesauri DARIJ quos in vniuersum ALEXANDER occupauit, fuerunt, inquit STRABO, 180000. talenta. Quod valuit de nostro. — 32750000. li.

Iustin. lib. 13.

In ALEXANDRI ærario post obitum eius, reperta sunt talenta 100000. Quod fuit de nostro. — 18750000. li.

Iustin. Ibid.

ALEXANDRI Magni Reditus annuus,

Iustin. ibid. Budæ. lib. 4. de Asse.

300000. talentorum fuit (inquit IVSTINVS) restitui debet, 30000. vt BVDAEVS corrigit, nam & cum ratione non conuenit, tot habuisse in Reditu annuo talenta, cum 100000. tantum reliquit in thesauris; & vel sic, veteris regni Persici reditus multum excedebat. Talenta autem 30000. In nostris nummis efficiunt. 5625000. li.

Herodot. lib. 7.

Bythij Bithynij opes fuerunt 2000. talenta argēti (de nostro 375000. li.) In auro 4000000 Darici (de nostro 3000000. li.) Eius opes in vniuersum valuerunt de nostro. 3375000. li.

Quod si Babylonica talenta intelligenda sint, quæ in vsu in imperio Persarum, pars septima argento adijcienda est.

Plin. lib. 33. c. 3.

CYRVS deuicta Asia, reportauit argenti 500000. talenta Ægyptia, seu maiora Attica. Quod de nostro facit. 1125000000. li.

Plin. ibid.

Præterea 34000. Pondo, id est libras auri. Quod de nostro valuit. 1224000. li.

Ctesias.

SARDANAPALVS congessit vt secum flammis traderet, auri talenta 10000000. In Atticis talentis, id de nostris valet. li. 22500000000.

Argenti autem decies tot talenta, quod valuit de nostro. li. 18250000000.

At vel in Syris talentis aurum faceret nostri. li. 5625000000.

Argentum autem produceret. li. 4687500000.

CAP. XI.

De Veteribus Romanorum Nummis. Primo, De initijs Nummorum apud Romanos.

Ex Plin. lib. 33. cap. 3.

AEs, antiquissimus Romanorum nummus, primo signabatur à SERVIO TVLLIO, sexto Romanorum rege, vt PLINIVS author est. Nam ante, pondere tantum noscebatur, non imagine. Et quidem primo, nota Pecudum signatum æs fuit, authore eodem PLINIO, (Inde Pecunia dicta). Postea, ex altera parte Rostrum Nauis, ex altera, Ianus geminus eius insigne fuit, in Iani memoriam impressum. Quæ causa erroris fuisse videtur MACROBIO, & Athenæo, qui id Iano ipsi tribuerunt. Eæ inquam notę fuerunt in Assibus. Nam etiam in Triente, Quadrante, Sextante, Ratis insigne fuisse, præter PLINIVM, FESTVS etiam author est.

Loco allegato & lib. 18. cap. 3. & Varro lib. 2. de Re Rustica. ca. 1.

Macrob. l 1. Saturnal. cap. 7. Athenæ. lib. 15. Deipnosophist.

Fest. in vocab. Ratitum.

Argentum autem post deuictum Pyrrhum signari cœpit, An. vrb. 484. (nam sic corrigi debet) scilicet Q. FAB. PICTORE Cos. annis 5. ante primum bellum Punicum, inquit eodem loco PLINIVS.

Plin. lib. 33. cap. 3.

Eius notæ in Denarijs, sunt bigæ aut quadrigæ vt plurimum ex vna parte, interdum *Castores*, ex alia vero Romæ caput galeatum. *Victoriati*, imago sedentis *Victoriæ*: *Sestertij*,

Idem de Nummorum imaginibus, obseruatur in nummis Goltzij, Vrsini, Anton. Augustini & aliorum.

vt plurimum *Castores*, ex vna parte, vtriusque autem ex altera parte Romæ caput. Ad Imperatores vsq; ita fere permansit. Nam * Augvstvs Capricornvm nummis suis impressit, Imperatores autem reliqui frequentissime imagines suas.

Sueton. in Augusto.

Aurum deniq; signatum Romæ primum fuit, anno 62. (nam sic reponi debet) post percussum argentum, inquit Plinivs: Nam eo anno, Clavd. Nerone, & M. Livio Salinatore, Coss. * Livivs signati auri meminit. Nec aliam imaginem inuenitur submisse aurum quam argentum, id est bigas & quadrigas cum Romæ Capite, quæ sane videtur fuisse causa, quod aurei etiam nummi Romanis interdum denarij dicerentur.

Plin. loc. allegato

** Liu. lib. 26.*

CAP. XII.

De Æreis Romanorum Nummis.

As.

As, quasi æs dicitur, inquit Varro, nam æreus nummus fuit. Et quidem ab initio, æris * libra. At postea, bello Punico primo, Populus ære alieno pressus, ferit ex ijs sextantarios, inquit Plinivs, id est sex ex vno, valore tamen eodem seruato. Deinde bello Punico secundo premente Annibale, sub Q. Fab. Maximo Dictatore vnciales sunt facti, id est ad dimidiam magnitudinem reducti.

Varr. l. 4. de Ling. Latina.

** Dion. Halicarnas. lib. 9.*

Vide Plin. l. 33. cap. 3.

ducti. Postremo, lege Papyria, semunciales, sic perstiterunt. *As* autem decimam partem Denarij Romani valuit. De Nostro nummo.

ob. q².

Varro. loc allegat.

Semissis, quasi semiæs (inquit VARRO) id est Assis dimidium, valuit de nostro,

Semissis. q². q.

Varro. ibid.

Triens, id est tertia pars Assis, valuit è nostro.

Triens. q².

Varro. ibid.

Quadrans, id est quarta pars Assis, *Triuncis* PLINIO, *Teruntius* CICER. quod ante æs diminutũ, vncias tres cõtineret, valuit de nostro.

Quadrans. q. c.

Varro. ibid. Plin. lib. 33. c. 2. Cic. l. 7. epist. ad Attic.

Sextans, sexta pars *Assis*, Quantula fuit in singula capita collatio, in funere Menenij Agrippæ, Romanæ salutis quandam arbitri, ob viri paupertatem. Id valuit de nostro.

Sextans. q.

Varro. ibid. Liu. lib. 2. Plin. li. 33. c. 10. Valer. Max. l. 4. cap. 4.

Verum etiam vrgente apud Romanos ære graue, id est librali asse, Minores de ære nummi cusi sunt. Vt.

Varro. ibid.

Vncia, pars duodecima Assis grauis, id est libræ æris; valuit de nostro.

Vncia. c.

Varro. ibid.

Semuncia, dimidia pars Vnciæ. 4. drachmarum pondere, valuit è nostro.

Semuncia. $\frac{1}{2}$. c.

Varro. ibid.

Sextula, sexta pars *Vnciæ*, minimus apud Romanos ex ære nummus. Valuit nostri.

Sextula. $\frac{1}{2}$. c.

Vnde Varron. loc. allegat.

Hij nummi ærei fuerunt *Asse* minores qui antiquitus in Romanorum cõmercijs. Verũ & maiores *Asse* ijs fuisse legimus, cũ in *Varrone* sit, *Decussis*, 10, *Asses* (1) Denariũ valuit, *Vicessis*, qui Denarios 2. *Tricessis*, qui 3. Et quidem ascendebant vsq; ad *Centussim*, quo æreorum nummorum vocabulum maius non fuit, authore VARRONE, ille autem 100. *Asses* continens, denarios 10. argenteos valebat. Id est nostri. 6s. 3d.

CAP. XIII.

De Argenteis Romanorum Nummis.

DE nummis argenteis postea dicemus. Qui erant.

Denarius, sic dictus quod *denos æris seu Asses valeret, Cuius non idem pondus & æstimatio semper apud Romanos fuit. Nam Denarius vetus Romanus, Consulum tempore procusus, septimam partem vnciæ ponderabat, vt Celsvs & Scribonivs Largvs cum alijs, authores sunt; Etiamq; Plinivs qui 84. Denarios, ex vna argenti libra cusos fuisse prodidit. Valuit proinde vetus ille Denarius, de nostro.

Denarius vetus.

8.d. ob c. *cum* $\frac{1}{7}$. c.

Denarius novus.

Denari° novus (à Clavdij Imperatoris temporibus vt creditur natus, suspicor tamen aliquanto antiquiorem esse) drachmam Atticam exquisite põderabat, (nam 96 Denarij ex argenti libra cudebantur) vt non solũ * Plinivs, Cleopatras, Isidorvs, & infiniti * alij testantur: verum & certa præterea ratio comprobat. Etenim Græci scriptores vbi be rebus Romanis loquuntur, semper pro denarijs drachmas reddunt. Valuit de nostro.

7. d. ob.

Respectu autem huius Denarij noui, omnes nostræ computationes factę sunt. Quod si in adhibenda ratione nummorum ad antiqua tempora respectus habeatur, in quibus scilicet vetus & legitimus denarius viguit, omnia parte

* *Var. l. 4. ling. Latin. Vitruu. l. 3. c. 1.*

Celsus lib. 5. c. 17. Scribon. Larg. in præfat. Plin. l. 33. cap. 9.

* *Plin. l. 21. c. 34 Cleopat. in Cosmet. Isidor l. 16. Etymol. cap. 24.*
* *Athenæ lib. 4. Galen. l. 8. Compositi. Med. sec. loc. c. 3. Et sæpe in lib. de Comp. med. secund. genera.*

Obserua.

te septima augenda sunt. Tantum enim Denarius novus à veteri superatur.

Plin. lib. 33. c. 3.

Bigatus, & *Quadrigatus*, idem est Romanis quod Denarius. Quoniam enim Denarius bigas aut quadrigas ex altera parte impressas habuit, ijs nominibus fuit appellatus.

Bigatus, Quadrigatus.

7. d. ob.

Liu. lib 41. Volus. Metian. lib. de Ponder. Plin. lib. 33. c. 3.

Victoriatus, imaginem sedentis Victoriæ ostendebat, (vnde ei nomen fuit) Lege Clodij Romæ primo percussus, vt inquit Plinivs. Dimidia pars Denarij fuit: vnde & *Quinarius* idem dictus, quod quinq; Asses valuerit. De nostro autem valuit.

Victoriatus. Quinarius.

3. d. ob. q².

Priscian. lib. de Ponderib. Plin. loc. allegat. Var. lib. 4. ling. Lat. Metian lib. de Ponder. Vitruv. lib. 3. Architect. cap. 1.

Sestertius, sic dictus quasi sesquitertius, inquit Priscianvs, quia continet Asses duos cum semisse: vt, Plinivs, Varro, Metianvs, Vitruvivs, & alij authores sunt. Dimidium est *Victoriati*, quartaq; pars denarij. Idem fere, *Nūmus*, absolute positus, significat apud Romanos scriptores, quia frequentissimus eius in rationibus vsus fuit. Etiam interdū Sestertius nummus vocatur. De nostro valuit.

Sestertius.

Nummus.

1. d. ob. qa. q.

Cels. lib. 5. cap. 17

Obolus, sexta pars Denarij, (*Obolo Attico* æquales) quem ea causa *Sextantem* Celsvs vocat. Váluit de nostro.

Obolus.

1. d. q².

Varro lib. 4. ling. Lat. Met. loc. allcg.

Libella, decima pars Denarij, Assi æqualis prætio, Idcoq; inquit Varro libella dicta, quod valore equaret æris libram; quasi pusilla libra, ait Metianvs. Váluit de nostro.

Libella.

ob. qa.

Varro ibidem.

Sembella, quasi semi-libella, vigesima pars Denarij, *Libellæ* scilicet Dimidium. Proinde ea valuit de nostro.

Sembella.

qa. q.

Varro, Ibid.

Teruntius, quadrageſima pars Denarij fuit: Ita appellatus, quod tres æris vncias valeret præcio. Minimus nummus argenteus fuit in Romanorum vſu, vel qui vſquam legitur in hiſtorijs. Nam & hos poſtremos argenteos fuiſſe, *Varro* certus nobis author eſt, libro iam ſæpe allegato. Valuit autẽ TERVNTIVS noſtri.

Teruntius.

q. c.

CAP. XIIII.

De Aureis Romanorum Nummis.

Plin. l. 33. c. 3. Didymus apud Priſcian. lib. de Ponderib.

AVrei Romanorum nummi proxime declarandi, quos Aureos Denarios PLINIVS cum Alijs appellat, ſiue quod eaſdem imagines quas argentei denarij oſtẽdebant, ſiue quod magnitudine ad oculum non multum ab ijs diſcreparent. Quorum tres varietates apud Romanos factas * Idem meminit. Verum tam corruptus ille PLINIJ locus eſt, vt nihil inde certi vel diuinando elici poſſit. Veruntamen ex aureis nummis qui ſuperſunt, aduerto priſcum Aureum Romanorum. Conſulum temporibus procuſum * duos veteres *Denarios* argenteos ponderaſſe, vt ex ijs qui ſuperſunt exploratum eſt: Ita vt 42. ex auri libra cuderentur. Duas proinde drachmas cum $\frac{1}{7}$ pendebat. Valuit proxime de noſtro.

Aureus Priſcus ſeu Conſularis.

* *Plin. loc. allegat.*

* *Vid. Anton. Pois. lib. de Num. Antiq. c. 9.*

17. s. 1. d. ob. q[a]

Aureus Recentior, circa prima Imperatorũ tempo-

Aureus Imperatorius.

tempora (vt videtur) procusus, parte septima aureo prisco leuior fuit: Drachmas enim duas pendebat, vt 48. ex Auri Libra cuderentur, quod in multis, post BVDÆVM HOTOMANNVM & alios, expertus sum. *Rosalis Anglicis* pares pondere vel **Nobilibus Eduardicis*, quib' etiam fere paris indicaturæ sunt. Valuit ergo hic Recentior aureus de nummis nostris. 15.s

Aurei ergo Romani didrachmi fuerunt, talesq; perfecte perstiterunt, per primorum quinq; Imperatorum tempora, vsq; ad NERONEM. Inde fraude & auaritia principum, paulo iusto leuiores facti sunt pondere. Nihil tamen de valore & potestate decessit. Prima vt dixi diminutio facta est sub NERONE, sed perexigua, 2. aut 3. granorum. Paulo adhuc maior sub GALBA. NERVÆ autem, TROIANI, HADRIANI aureis 8. momenta siue grana ponderis desunt: Ijs autem quos VESPASIANVS cudit, 10. detracta sunt: Quam diminutionem etiam Aurei ANTONINI Pij, M. AVRELIJ, SEVERI, &c. subierunt. Inter hos tamen DOMITIANVS, TITI frater & successor, aureis integrum suum 2. drachmarum pondus restituebat.

Aurei ergo Imperatorij apud Romanos, aut didrachmi fuerunt, aut pro didrachmis permanserunt, vsq; ad ALEXANDRI SEVERI imperium. Nam eo Imperante authore LAMPRIDIO, primo cusi sunt.

Semissis aurei. Id est, aureus drachmalis: qui

Budæ. de Asse. l. 3 Hotoman. de Re Nummaria. pag. 324.
** Spurre Rials*

Ex Budæo. lib. 3. de Asse.

Lamprid. in Alexand. Sever.

Aureus Imperatorius.

Semissis.

qui scilicet pendebat drachmam. Et valuit proinde de nostro. 7.s 6.d

Tremissis Aurei, id est, *Triens* seu tertia pars. Isq; valuit de nostro. *Tremissis.* 5.s

Atq; hæc fuit aureorum nummorum conditio ad Avreliani tempora, qui denuo ad didrachmas redijt: Neq; alia fuit eorum constitutio, dum Roma Imperij Romani sedes permansit.

CAP XV.

De Aureis Nummis post Imperij sedem Byzantium translatum.

Aureus Constantini.

AT Constantinvs *Magnus* aureum qui ante didrachmus fuerat, ad drachmam vnam, & septimam drachmæ partem deduxit: vt denarij argentei veteris Romani exquisite pondus obtineret. Etenim * 7. ex auri vncia cudi statuebat (ex libra, id fuit 84.) Quem tamen 4. Scrupulorum (noua Scrupuli notatione, quod 20 grana cum ½. contineret) factum iri edicit. Isq; post tempora Constantini Græcis Νόμισμα (Romanis, Solidus) semper dictus est tum in *Nouellis* Ivstiniani, tum aliorum Orientalium Constitutionibus, tum denique apud Theophilvm, Harmenopvlvm, Nicephorvm, Cedrenvm, Zonaram, &c. Valuit

* *In l. 1. c. Th. de Ponderatorib.*

Valuit autem is Aureus de noſtro. 8.s 6.d ob. q^a. & $\frac{5}{7}$. q.

Ad VALENTINIANI Imperium vſque tales viguerunt aurei. Is enim ad paulo grauiores redijt. Iuſſit enim vt *6. ex auri vncia cuderentur, vnde & Græcis ἕξαγιον dicebatur, & SEXTVLA ISIDORO, quod eſſet ſexta pars vnciæ. Proinde ſcrupula vere 4. id eſt, drachmam & $\frac{1}{3}$. ponderabat, æqualis plane noſtris Genialis *Anglicis*. Ita vt 72. ex auri libra cuderentur. Quales etiam fuiſſe aureos ſolidos ætate IVSTINIANI * certum eſt. Et ſane videntur ad extrema Imperij tempora tales perſtitiſſe. Niſi quod aliquid fraude & auaritia præter leges & edicta detractum ſit à principibus. Nam ego plures eorum Imperatorum aureos diligenter expendi, VALENTINIANI, & fratris ſui VALENTIS; ARCADIJ, HONORIJ, & aliorum, omneſq; haud paucis granis pondere iuſto leuiores reperij. Legitimum tamen pondus erat 4. ſcrupulorum vt dixi, & proinde de noſtro valebat. 10.s

Semiſſis aurei VALENTINIANI, etiam cudebatur, qui valuit de noſtro. 5.s

Triens etiam vel *Tremiſſis* (vt vocabatur) id eſt, aurei ſolidi pars tertia. Iſq; valuit noſtri. 3.s 4.d

Scrupulum deniq; pars aurei Solidi quarta: Quod de noſtro valuit. 2.s 6.d

* *L. quoties. 5. cap. de Suſcept.*

Iſidor. Etymolog. l. 16. c. 24.

* *Ex Nouell. 32*

Aureus Valentiniani ſeu Sextula.

Semiſſis.

Tremiſſis.

Scrupulum.

CAP.

CAP. XVI.

De Argenteis & æreis Nummis Imperij Byzantium translati:

Ex Novell. l. 105 cap. 2. §. 1.

Μιλιάρισιον. Μιλιάρισιον.

Miliarisium 2. pendebat drachmas, partem enim octauam Aurei Solidi valebat, cum 2. *Ceratijs* (magnis scilicet auctisve) * Cedreno authore constet. Suidas tamen decimam esse dixit (variauit scilicet cum tempore auri pretium:) sed 2. drachmas cum haberet, valuit de nostro. 1.s 3.d

* *Cedren. vbi de Leon. Conone sermonem facit, Suid. in* Μιλιάρισιον

Isidor. in Etymol. l. 16. c. 24.

Κεράτιον. *Magnum. Semiobolus.*

Cerates Isidoro, Siliqua cornuta est, ob Lunæ vt creditur crescentis notam qua signabatur: quo signo supra ceratium commune seu siliquam excrescere intelligebatur. Argenteus nummus fuit drachmæ pondere, sed *Ceration* dictus, quòd *Ceratio* auri, crescenti nempe vel magno, (quod siliquam cum dimidia complectebatur, id est, semiobolum) pretio æquaretur. De nostro proinde valuit. 7.d ob.

Isidor. vbi supra.

Κεράτιον *Simplex. Siliqua.*

Siliqua vel *Ceratium* simplex. Argenteus nummus, sed ita appellatus quod pretio 4. granorum auri (id pondus est siliquæ) æqualis esset. Vigesima quarta pars Solidi auri, vt est in *Nouellis*, * Iustiniani. Valuit nostri. 5.d

* *In Novell. 32*

Histor. Ecclesiast. lib. 10. cap. 6. Lamprid. in Heliogab. Eustath. ad 1. Iliad.

φολὶς, φολλὸν, φολὶς, φολλὸς.

Follis, cuius in historia Eusebij, & alibi sæpe mentio: æreus nummus fuit, vt Lampridius, ferreus, vt Eustathius dixit: sic dictus, quod folij instar in tenuem bracteolam percussus esset. Duo-

Duodecima pars Siliquæ fuit, vt IVSTINIANVS in *Leg. Georg.* Idem dicit ZONARAS *Tomo* 3. & CEDRENVS vbi de LEONE *Cone* loquitur, Valuit proinde de nostro. q^a. q. & 1/3.

Ex Nummis & Inscriptionibus antiquis, & Prisciano lib. de Ponderib.

Nummis Romanis omnibus declaratis, quorum nomina ex veterum scriptis elicere potui: figurales præcipuorum notas subijcio, quibus indicabantur & in nummis, & in scriptis. Itaq, nota Assis quoniam ab initio Libralis fuit, erat Ł. *Sestertij*, quod duas libras æris & dimidiam potestate contineret, erat ĦS, vel HS. Quinarij seu Victoriati, erat V. Denarij denique, x. vel ✳.

CAP. XVII.

De Summis Nummorum Romanis.

DE Nummis dixi, de Summis Nummorum proxime dicam, qui fuerunt in Romanorum vsu. Illæ autem tres.

Sestertium, genere neutro. (Nam in hoc nomine vulgarem opinionem & nos sequamur) 1000. *Sestertios* continet, (Quantum lege IVLIA Sumptuaria, nuptialibus convivijs impendere licebat AVGVSTI tempore, vt GELLIVS meminit). Id valuit nostri. *Sestertium.* 7. li. 16. s. 3. d

Gell. l. 2. c. 24.

Libra seu *Pondo*, vncias continebat argenti duodecim, id est, drachmas seu denarios *Libra. Pondo.*

recentiores 96. Parte sui vigesima quarta minor quam Mina Attica. De nostro valuit. 3.li.

Talentum, 24. sestertia continet. 6000. Denarios recentiores, Idem plane cum Talento Attico: Nomina enim Talenti, Minæ, drachmæ, Romani acceperunt à Græcis, vt Græci à Romanis libram & vnciam, (quæ illis λίτρα & οὐγγία) Galeno id agnoscente. Id proinde valuit de nostro. *Talentum.* *Galen. lib. 1. de Compos. Medicam. sec. genera.* 187.li. 10.s

Sportula, Nam & eam adijcio, quod sæpe occurrat, & summula quædam fuit, 100. enim quadrantes, id est, sestertios 10. continebat. Merces erat olim salutationum ambitiosarum apud Romanos togatis, Rectæ cœnæ loco comitibus & assectis à viris principibus data; vt Budæus, & alij notarunt. Mentio eius in Suetonio, Poetis, & antiquis inscriptionibus sæpe. Fuit autem *Sportula* nostri. *Sportula.* *Bud. lib. 5. de Asse. Sueton. in Nerone. Domitiano. &c.* 1.s 6.d ob. qa.

CAP. XVIII.

De Sestertio. Et arte Romana, Numerandi per sestertios.

Sestertium, in neutro genere, quod nunc invaluit, obseruo nūquam in numero singulari apud veteres Romanos occurrisse. Nam & Priscianus *Lib.* 7. negat *Sestertius* neutrum habere genus; Et perpetuum *Vide Agricol. l. 2 de Ponder & Temperatur. Monet. & Hotoman. l. de Re Nummaria. Tract. de Sestertio.*

tuum eius nominis silentium in Varrone, Plinio, Volvsio, Prisciano, idem comprobat, licet ijs persæpe fuisset occasio vsurpandi, si nummorum summam designasset: Et deniq; ratio quam de Nomine afferunt, scilicet *Sestertium* appellari, quod duas argenti libras cum semisse contineat, cum reipsa non convenit, id est, cum mille sestertijs. Nam hij efficiunt 7.li. 16.s. 3.d. at illæ tantum 7 li. 10.s. Tamen plurale nomen *Sestertia* sæpe legitur, & quidem eo sensu vt 1000. sestertios significet.

Ars autem Romana numerandi per sestertios, in tribus his regulis consistit:

Prima, Si nomen numerale convenit casu, numero, & genere cum *Sestertio*, tot præcise indicat, quot efferuntur, vt (exempli gratia) *Decem Sestertij* totidem designat.

Secunda: Si nomen numerale alterius casus, iungatur cum genitivo plurali nominis *Sestertius*, vt *Sestertiûm*, tot quidem millia indicantur, vt *ex.gr. Decem Sestertiùm*, denotat decem millia sestertiorum.

Tertia: Quod si Aduerbium numerale, iungitur cum sestertijs, designat totidem Centena millia: vt *Decies sestertiûm* valet decies centena millia sestertiorum. Quin & adverbium numerale ipsum, sine aliquo adiecto positum idem indicat, vt *Decies*, aut *Vigesies*, *&c.* tot centena sestertiorum millia, vel vt loquuntur, tot centena *Sestertia*.

CAP. XIX.

Summæ quædam Romanorum Nummûm, & earum in nostris Declaratio.

Liv. lib. 6. *Camilli* multa 500000. æris, id est, Assium. Ingens pro illa tempestate apud Romanos Summa. De nostro valuit. 1562.li. 10.s.

Macrob. Saturn. l. 3. c. 14. Mille Denarij diurna merces *Histrionis Roscij*. Quod de nostro fuit. 31.li. 5.s

Gell. l. 1. c. 8. Decem millia Denariorum, *Thaidis* meretricis postulatum à Demosthene, vt Gellivs meminit. Idemq; prætium à Platone datum pro tribus Philolai Pythagorici libris, * Alibi apud Gellivm. De nostro. 312.li. 10.s

** Lib. 3. c. 17.*

Appian. l. 4. Ciuil. Remuneratio *Centurionis* ab Antonio, eius, qui caput Ciceronis ei attulit, 250000. Denarij fuit. De nostro. 7812.li. 10.s

Plin. l. 33. c. 2. Quadringenta sestertia, id est, quadringenta millia sestertiorum, Census equestris fuit apud Romanos. Valuitq; de nostro. 3125.li.

Sueton. in Augusti. Octingenta sestertia, (prioris duplum) senatorius Census ante Avgvstvm fuit. Quod valuit. 6250.li.

Sueton. Ibid. Avgvstvs autem Senatorium Censum ad 1200. sestertia perduxit. Quod nostri est. 9375.li.

Cicero in Paradoxis. Cicero centena HS, id est, sestertiorum tot millia reditvum percipiebat è suis prædijs. Id fuit, tantum, nostri. 781.li. 5.s

Decies

Budæ. de Asse, lib. 2. ex Iuuenale.

Decies centena millia sestertiûm. Maximus apud Romanos dotis modus, vt BVDAEVS docet. De nostro fuit. 781 2. li. 10. s.

Sueton. in Iulio Cæsare.

IVLIVS CAESAR SERVILIAE (matri BRVTI) dedit margaritam, quam sexagies mercatus est. Nostri fuit. 46875. li.

Plin. l. 9. cap. 35. * Seneca lib. de Consolat. ad Heluiam.

Vnio CLEOPATRAE propinata ANTONIO centies sestertiûm fuit. * Quanti etiam C. CALIGVLA cænauit. Valuit id de nostro. 78125. li.

Macrob. Saturnal. lib 3. cap. 14

ÆSOPVS TRAGICVS ex arte histrionica filio suo reliquit ducenties sestertiûm. fuit id de nostro. 156250. li.

* Plin. l. 9. c. 35. * Sueton. in Iulio. & Eutrop. lib. 6. * Action. 2. 3. 5. in Verrem,

* Ornatus LOLLIÆ PAVLINÆ quadringenties sestertiûm fuit. * Quantum etiam legimus fuisse tributum *Galliæ* à *Cæsare* impositum. * Quantum deniq; ex *Sicilia* contra leges abstuliſſe VERRES accusatur à CICERONE. Quadringenties sestertiûm autem. De nostris nummis est. 312500. li.

Plin. l. 35. c. 15.

P. CLODIVS habitauit in domo empta centies quadragesies septies, vt meminit PLINIVS. De nostro id fuit. 114843. li. 15. s.

Valer. Max. lib. 9. cap. 1.

CVRIO filius contraxit æris alieni sexcenties, vt meminit VALERIVS. id nostri fuit. 468750. li.

Plin. l. 36. c. 15.

At MILO debuit septingenties, narrante PLINIO. Quod fuit. 546875. li.

Appian. lib. 2. Ciuil.

IVLIVS CAESAR autem oppressus ære alieno dixit, bis millies & quingenties centena millia sibi esse oportere, vt nihil haberet. Id de nostro est. 1953125. li.

Sueton in Vespas. 18.

VESPASIANVS primus è fisco *Rhetoribus*

Græcis & Latinis, annua centena HS constituit. Id valuit nostri. 781. li. 5. s.

Liu. lib. 28. Illata sunt in ærarium à M LIVIO & CL. NERONE Coss. Tricies & octoginta millia sestertiûm. De nostro. 236875. li.

Sueton in Iulio Cæsare. 22. Aurea fori Romani, quod de manubijs IVLIVS CAESAR inchoauit, super millies sestertiûm constitit. Id de nostro fuit. 781250. li.

Liu. lib. 38. Relatum à SCIPIONE AFRICANO in ærarium Romanum, Bis millies sestertiûm. Id de nostro valuit. 1562500. li.

Velleius. lib. 2. Bis millies centies illatum ęrario ab ÆMILIO PAVLO ex *Macedoniæ* manubijs. Id fuit de nostro. 1640625. li.

Tacit. lib. 13. Annal. SENECA apud TACITVM fatetur se quadriennio comparasse ter millies sestertiûm, quãtum & EPRIVS MARCELLVS, & CRISPVS VIBIVS, & PALLAS CLAVDIJ LIBERTVS, dicuntur possedisse. Id erat. 2343750. li.

Senecn lib. 2. de Benef. LENTVLVS *Augur*, antequam libertini eum pauperem fecissent, quater millies sestertiûm suũ vidit, inquit SENECA. Quod fuit de nostro. 3125000. li.

Velleius lib. 2. Pecunia quinq; IVLIJ CAESARIS triumphis è manubijs lata, sexies millies & paulo amplius fuit. De nostro. 4687500. li.

Sueton. in Caligula. 37. TIBERIVS CAESAR corrasit & reliquit, vicesies septies millies sestertiûm. Quod totum ante annum CALIGVLA dissipauit. id valuit. 21093750. li.

Tacit. lib. 1. Historiar. NERO bis & vicesies millies sestertiûm donationibus effudit, referente TACITO. Id de nostro fuit. 17187500. li.

Qui

Sueton. in Neronæ. 31. Qui TIRIDATI vrbe discedenti donauit super millies sestertiûm. Id fuit de nostro. 781250. li.

Sueton. ibid. Et eidem TIRIDATI in vrbe moranti, nummûm (id est sestertiorum) 800000. diurna, erogauit. Id fuit. 6250. li.

Tacit. lib. 2. Historiar. VITELLIVS pauciſſimis mensibus (inquit TACITVS) consumpsisse creditur nouies millies HS. Id de nostro fuit. 7031250. li.

Sueton. in Vespasiano. 16. VESPASIANVS protestatus est in principatus sui initio, ob summam ærarij dissipationem, quadringenties millies opus esse, vt Resp. stare posset. Maxima ea summa omnium quæ in Romanis leguntur historijs. Valuit de nostro. 312500000. li.

Plutarch. in Camillo. & Liu. lib. 5. Redemptio Romæ à GALLIS mille auri libræ fuerunt (vna P. CLODIJ domus, triplo pluris postea constitit) authore PLVTARCHO Id valuit nostri. 36000. li.

Sueton. in Iulio Cæsar. 49. CAESAR (*Dictator*) in primo consulatu 3000. pondo auri furatus è *Capitolio*, tantundem inaurati æris reposuit, vt retulit SVETONIVS. Id valuit de nostro, 108000. li.

Sueton. in Augusto. OCTAVIVS CAESAR in CELLAM IOVIS CAPITOLINI intulit auri pondo 16000. Gemmasq; insuper & margaritas sestertiûm quinquies millies. Quorum, aurum valuit de nostro. 576000. li.

Gemmæ vero & Margaritæ valuerunt. 390625o. li.

Plut. in Crasso. Reliquiæ opum CRASSI, postquam decimam consecrasset HERCVLI, atque publico conuiuio populum Romanum excepisset, &

ciuibus insuper singulis dedisset 3. mensium triticum, fuerunt talenta 7100. Id valuit de nostro. 133125o. li.

Plin. l. 33. c. 10. Plinivs autem in agris eum possedisse scribit bis millies centena millia sestertiúm. Quod de nostro fuit. 1562500 li.

Liu. lib. 33. Antiochvs pro pace Romanis soluit ex pacto 15000 talenta. Id de nostro fuit. 2812500. li.

Plutarch. in Sylla. Mulcta *Asiæ* imposita à Sylla ob defectionem, talenta fuit 20000. Quod facit de nostro. 3750000. li.

Plutarch. in Antonio. Tributum impositum *Asiæ* ab Antonio 200000. talenta. Quod de nostro fecit. 37500000 li.

CAP. XX.

De Proportione Auri ad Argentum.

VT luculentior fiat nostra quæ præcessit nummorum tractatio, de auri argentiq; proportione, prætijs, & temperatura, pauca adijcienda sunt. De proportione autem imprimis sciendum, aurum obtinere à natura sua quòd cæteris metallis præstet: quia cæteris & purius est, vtpote magis liberum & segregatum ab excrementis, & etiam in mixtione ipsa perfectius, vtpote exquisitissima actione caloris elaboratum. Metalla enim omnia licet in mixturæ suę radice & initio,

tio, similia fere sint, varios tamen excretionis, coctionisq; gradus sortiuntur. Verum, quod certa proportione, argenti aut aliorum metallorum prætia aurum superet. Id non à natura est, sed constitutione principum. Proinde proportio ea auri ad argentum quam supra assignaui, scilicet duodecupla, perpetua non fuit, sed vel pro copia auri aut inopia, vel arbitrio principum sæpe variauit. IVLIVS POLLVX, & apud eum MENANDER; & HESYCHIVS, atque apud * illum POLEMARCHVS, eam decuplam facit. Quin & tantum fuisse aliquando, non maiorem, apparet ex LIVIO, vbi à Romanis pactum cum *Ætolis* fuit, vt si aurum dare mallent quam argentum, pro argenteis decem, aureum vnum persoluerent. Idemq; sane plurimum obtinuisse videtur in veteri Græcia & *Asia*, quod de Græcis ex DIOME ZONARAS obseruat, quod & de PERSICIS è SVIDA non obscure cognoscitur. PLINIVS proportionem auri ad argentum, cum primùm Romæ signaretur, prodidit fuisse quindecuplam, nam auri scrupulum inquit valuit sestertijs vicenis. Tempore vero ARCADIJ & HONORIJ constat fuisse fere, vt 14.½. ad vnum, vt * ex eorum constitutionibus clare elicitur. Valuit autem interdum aurum vt 1. par 13. argenti, etiam apud *Asiaticos*, vt euidens ex HERODOTO, vbi vnum talentum auri 13. argenti talentis taxatur. Porro, ea proportio aliquando fuit, vt 1. ad 12.½. vt cum Au-

Pollux. lib. 9. Onomast. cap. de Talent.
Hesychius in δραχμὴ.
** In vocabulo.*
Χρυσοῦς.
Liu. lib. 38.
Zonar. Tomo. 3. Suid. in Δαρικούς.
Plin. l. 33. cap. 3.
** Iu. lib. 1. c. de Argent. pret.*
Herodot. in Thalia.

reus Romanus didrachmus valeret seſtertijs centum, vt in Galbae temporibus, ex collatione Svetonij & Taciti fuiſſe cognoſcimus. Nam de eadem Othonis largitione locuti, ille aureum, hic 100. ſeſtertios eam facit, vt etiam Dion 25. drachmas, quod in idem plane recidit. At proportio auri ad argentum celebratiſſima, & quę plurimum euicit, eſt duodecupla. Quã non ſolum Plato verã eſſe illorũ metallorũ analogiã ſtatuit, & apud Romanos circa Plinij tempora valuiſſe video: qui quatuor denarijs vnum auri ſcrupulum permutari ſcribit. Verum & eandem æſtimationem proportionemq; apud nos, aliaſq; gentes plurimas iamdiu obtinuerunt. Pro illa autem vtriuſq; proportione, ſtatuendum eſt hunc in modum vtriuſq; metalli pretium & æſtimatio.

Sueton. in Otho. Tacit. lib. 1. Hiſtoriarum.

Dion. lib. 55.

Plato in Hipparcho. Plin. lib. 19. cap. 1.

CAP. XXI.

De Auri & Argenti Pretijs.

Libra	Argenti,	3. li.	Continet Libra 12. Vncias. Ponderat grana, 6912.	Λίτρα.	
	Auri, valet	36. li.			
	* Obrizi,	37. li. 10. s.			
Vncia	Argenti,	5 s.	Continet Vncia 8. drachmas: Ponderat grana. 576.	Οὐγγία.	
	valet				
	Auri,	3. li.			
Drachma	Argenti,	7. d. ob.	Continet Drachma, 3. ſcrupula: Ponderat grana. 72.	Δραχμή.	
	valet				
	Auri,	7. s. 6. d.			

Budæus de Aſſe. lib. 5.

Scrupulum

Scrupulum	Argenti, valet Auri,	2. d. ob. / 2. s. 6. d.	Continet Scrupulum Obolos 2. Ponderat grana. 24.	Γράμμα.
Obolus	Argenti, valet Auri.	1. d. q^{a}. / 1. s. 3. d.	Continet Obolus Ceratia seu siliquas 3. Ponderat grana. 12.	Ὀβολός.
Siliqua	Argenti, valet Auri,	q^{a}. q. c. $\frac{1}{2}$. / 5. d.	Cõtinet Siliqua seu ceratiũ, Ponderatq, sitaria seu grana, 4.	Κεράτιον.
Granum	Argenti, valet Auri,	c. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{12}$. / 1. q^{a}.		Σιτάριον.

CAP. XXII.

De Aurei & Argentei Nummi Temperaturis.

SVpereſt vna conſideratio de auri & argenti tẽperatura, quæ eſt eius permixtio cum materia aliena: Aurum enim Argento, Argentũ ære temperant, vt proinde in aureis, & argenteis nũmis varij obſeruentur gradus puritatis. Aureorũ autẽ omniũ puriſſimi, DARICI ſunt. DARIVS enim HERODOTO referente, quoad fieri potuit, omnem

Herodot. in Melpomene.

materiam alienam excoxit. Quod & inter Romanos Imperatores Tacitvs fecit: *Obrizum* Monetales viri id vocant: nam in officina monetali natum id nomen fuisse, cui tamen aliam originem * quidam assignant, * Plinivs non obscure significat. Est autem *Obriza* examen seu probatio per ignē acerrimū, qua omnis fere alienæ materiæ admixtio excernitur: dixi *(fere)*. Nā eousq; excoqui aurum posse, vt caractæ vnius quadrans tantum relinquatur materię alienæ, id est pars totius massæ nonagesima sexta, metallarij agnoscunt, eamq; puritatis gradum Edvardicos nobiles adeptos esse. In argēto aurem volunt, necessario relinqui quadragesimam octauā partem materiæ alienæ: verum exquisitissimi monetales affirmant aurū ad vltimū etiam quadrantis caractæ quadrantē, id est decimā sextam caractæ partē defæcari & expurgari posse, ita vt solum trecentesima octuagesima quarta pars alieni metalli derelicta sit. Argentum autē decoqui posse, vt nihil preter merum argentum supersit, licet non sine aliqua eius iactura illud fiat. Scribit autē Bodinvs ex Aurificū (vt inquit) *Parisiorum* experimētis, in aureis nummis Vespasiani factis, solam septingentesimam sexagesimam nonam partem defuisse summæ eorū bonitati. Quod si verū trigesima secunda tantū pars vnius caractæ materiæ alienæ superfuit; verum vtrumq; fuerit summa aureorum *Duricorum* puritas. In Græcis tamen Aureis

* *Obrizum ijs quasi ophirizum, id est aurum ex Ophir allatum*
* *Plin. l 33. c. 3. Vide. Budæ. lib. 3. de Asse.*

Bodin. lib. 2. Theatr. Naturæ.

Vide Agricol. l.2. de Ponderib. & Temperatura Monetarum.

Aureis PHILIPPI, ALEXANDRI, DEMETRII, &c. vt etiam in externis *Pruſiæ* & *Mithridatis*, admixta fere fuit quinquageſima Argenti portio. In Romanis autem quos ſignarunt Conſules & Imperatores ad VESPASIANVM vſque, quadrageſima & octaua fuit argenti portio. Quam temperaturam aurei *Turcici*, *Hungarici*, veteres *Hiſpani*, & fere *Ducati Veneti* hodie ſeruant. *Ducati* autem *Romani*, *Bononienſes*, *Lucenſes*, *Mediolanenſes*, mixtionem habent triceſimæ ſecundæ partis argenti. *Coronati Francici* & *Burgundici* decimam ſextam recipiunt. *Coronati Italici* fere partem nonam: qui autem optimi, ſaltem duodecimam. Aurei *Rhenani* partem quartam, (qui ea cauſa albeſcunt) vt electri potius quam auri nomen mereantur, cum electrum ſit authore PLINIO, etiam cum quinta pars argenti auro ſit admixta. Verum omnium maxime argentoſi, ſunt *Philippici Brabantini*, & *Wilhelmij Hollandici*, in quorum mixtura ſunt 15. auri, 9. argenti portiones.

Plin. lib. 33, c. 4.

Argentei autem nummi *Aryandici*, (*Aryandes* ſub *Cambyſe Perſarum* Rege *Ægypti* præfectus fuit) omnium erant puriſſimi, omni plumbo vt HERODOTVS author eſt, quoad fieri potuit excocto: * Poteſt autem ſine argenti jactura, vt drachma plumbi in beſſe argenti (quam *Marcam* vocant) id eſt, in 8. argenti vncijs reſideat. Pars ea eſt ſexageſima quarta. Græcorum argenteis numinis fere ineſt quinquageſima pars alieni metalli, Idem

Herodot. lib. 4. in Melpomene.
** Vide Agricol. loc. allegato.*

In Asiaticis. In Romanis vsq; ad Vespasianvm quadragesima octava : Post Vespasianvm interdum vigesima quarta, Nisi quod solus Livivs Drvsvs, etiam tempore Consulum, ante *Cæsares*, notatur in Tribunatu suo, octavam æris partem admiscuisse.

Plin.l.33.c.3.

Æreis demum nummis ferrum miscuisse notatur solus Triumvir Antonivs, vt etiam argenteis, sed qua mensura incertum: Immensus Helluo, cum plus auri & argenti, ex vna Asia vno anno corraserat, quam ex toto Imperio Romano longis spatijs Tiberivs, plusq; inter cœnas & luxurias dissipaverat, quam Nero aut Caligvla, aut quisvis alius dissolutissimus ærarij Romani exhaustor & expilator, ne æs quidem sine ferro hominibus purum, ferreus & impurus nebulo relinquere potuit.

Plin.l.33.c.9.

Ferreis tamen nummis vsus fuisse olim gentes aliquas certum est. Nam & ferrei nummi Aristoteles meminit in *Oeconomicis*, & *Britannos Cæsar*, *Byzantios Pollux*, & *Aristides Lacedæmonios*, ille & *Xenophon*, & *Plutarchus*, (quibus alij non permittebantur ex *Lycurgi* legibus) nummos ferreos in vsu habuisse prodiderunt. Verum & stanneos nummos fuisse aliquando sub Dionisij tyrannide *Syracusanis*, Pollvx etiam retulit: quin deniq; neque corium excluſum fuisse ab hac dignitate intelligimus ex Platone, qui *Carthaginienses*, adhibuisse in cõmercijs nummos ex corio, magnitudine stateris, * alicubi meminit. CAP.

Arist.Oeconomic.2.
Cæsar.l.5.Bell. Gall.
Poll.l.9.cap.de Talent.
Plutarch. in Lycurgo.& in Lysandro.
Aristid.in Platonica.2.pro Quatuor viris.
Pollux.l.9. Onomastic. Cap.allegat.
* *Plato.in Eryxia.*

CAP. XXIII.

De Pretio & pondere æris & aliorum Metallorum.

VErum cum in Nummis etiam æris ratio habita sit, adijciam pauca de eius & aliorum etiam metallorũ pretijs. Pretium quidem æris ab initio Romanæ Reip. idque diu, ad primum Bellum *Punicum*, respectu argenti fuit fere 840. pro 1. cum scilicet vetus denarius Romanus 10. æris Libras pretio valeret. Postea vero crevit eius æstimatio, vt reducto ad 2. vncias Asse, vni argenti libræ 140. cum ad vnciam vnam, 70. cum ad semunciam 35. fere responderent libræ æris, in nummis scilicet signatis: cum vero denarius ad drachmam esset contractus, etiam 32. Rudis vero æris, pretium sub ARCADIJ & HONORIJ Imperio (vt alias fuit antiquitus ignoro) tale fuit, vt 1co. æris pro 1. argenti taxarentur. De reliquorum metallorum pretijs AGRICOLA videatur.

Lib. 1. cap. de Argent. pret.

Agricol. lib. de pret. Metallorum.

Dixi aliquid de æris pretio, dicam etiam pauca de eius & aliorum metallorum ponderibus, quod videam scriptores in ijs statuendis, nonnihil hallucinari. Inter metalla autem gravissimum omnium aurum est, cui plumbum bene repurgatum fere cedit parte octava: fallitur enim * PLINIVS qui plumbum auro

* *Plin. l. 33. c. 3*

auro præponderare ſcriptum reliquit. Plumbum autem rudius eiuſdem fere ponderis cum argento eſt : at bene excoctum & repurgatum, tertia fere parte ſui ponderis ipſum ſuperat. Argentum tamen æri, parte fere tertia & dimidia præponderat. Aes autem ferro, parte fere ſexta gravius eſt, ferrum denique ſtanno, parte decima ſeptima fere: vt ſtannum ſit metallorum omnium leviſſimum, ſicut aurum graviſſimum. Et vt aliquid obſervem de lapidibus: Adamas dimidium fere plumbi, marmor dimidium ferri ponderat. Ita aurum proportionem ponderis habet ad argentum, non vt * aliqui temere pronunciarunt duplam, aut triplam, ſed ſeſquialteram & ſeſquiquintam ; ſcilicet vt 17. ad 10. Aurum ad plumbum, ſeſquioctavam fere. Aurum ad æs, duplam & ſeſquioctavam. Aurum ad ferrum, & ſtannum, duplam & pluſquam ſeſquialteram.

* *
*

Ex experientijs. Nic. Tartaleæ, in Appendice ad lib Iordani de Ponderoſitate, & Franciſc. Fuxei Pariſienſ.

* *Ar. Montan. Vol. 3. de Menſur. cap. de Sicli partib. & cap. de Chichar.*

FINIS.

SPECIAL 84-B
28399
and
84-B
32741

THE J. PAUL GETTY CENTER
LIBRARY